

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 3. märtsil 1973

Nr. 17 (3805)

15. aastakäik

Ilo Käbin Stockholmis: Eestlastel õigus nii rahvusele kui ka iseseisvusele

Rahvused on inimkonna rikkus, kujutades inimliku ühiskonna isiksusi. Ka kõlge väiksem rahvus omab erinevat värvingut ja moodustab jumaliku loomingu ühe tahu. Eestlastel pole mitte ainult õigus oma rahvusele, meil on täielik õigus ka rahvuslikule iseseisvusele, ütles Stockholmis Kontsertmajas 23. veebruaril toimunud Eesti Vabariigi 55. aastapäeva aktusel pidukõneleja dr. Ilo Käbin, rõhutades, et sellist oma loomulikkust õiguspäraselt ei ole eestlased kunagi vabatahtlikult loobunud. Kuid veel enam — vastavalt korduvatele deklaratsioonidele tunnustavad seda printsipi ka lääneriigid.

Kõneleja ütles kokkuvõttes: Enam kui kaks ja pool sajandit tagasi kirjutas tolleaja tuntumaid vaimusuurusi, prantsuse filosoof Voltaire järgmist:

La Livonie, la plus belle et la plus fertile province du Nord.

Livimaa on Põhjala kauneim ja viljakaim provint.

19. augustil 1944 andis Eesti ringhääling edasi meie viimse peaministri jüri Uluotsa läkituse eestlastele. Uluots rõhutas muuhulgas, et viimase 1130 aasta jooksul on Eesti laastanud 40 sõda, kusjuures 9 juulil kümnest on vaenlane tulnud idast.

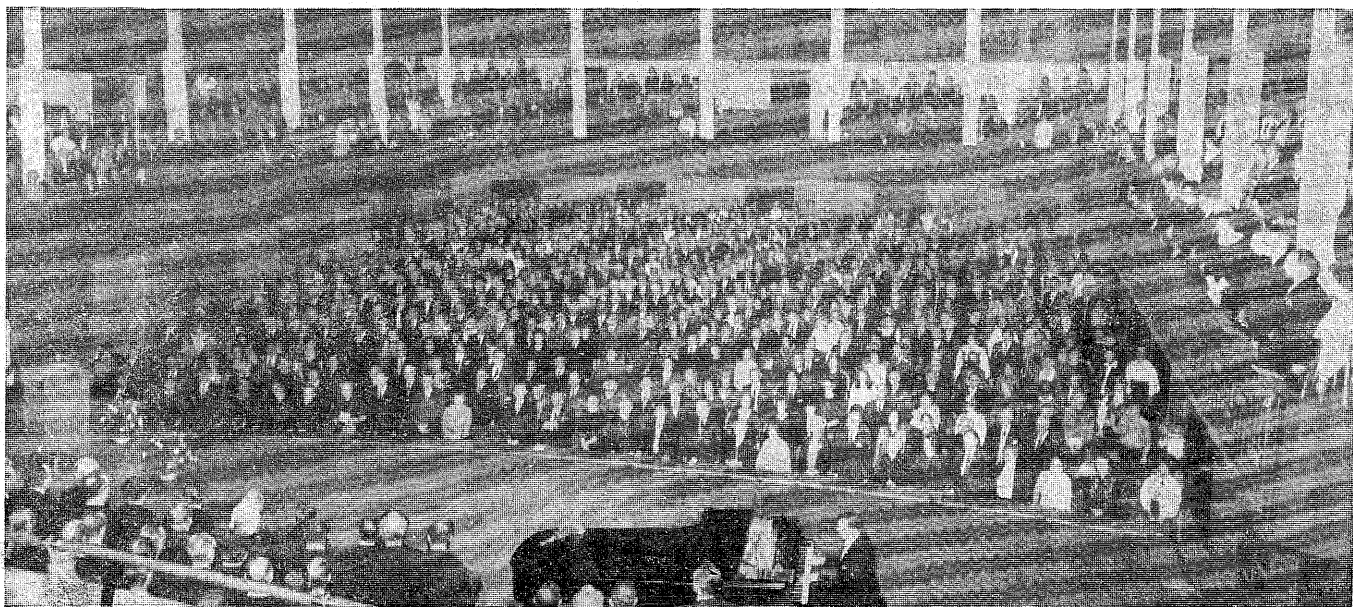
Me teame, et 16. sajandi teisel poolel alustas Moskva riik oma esimest

sihikindlat katset vallutada Baltikumi ja tungida Läänemereni.

Need rasked heitlused kestsid veerand sajandit ja lõppesid küll Moskva plaanide nurjumisega, kuid samal ajal tekitas see Vene-Liivi sõda Eestile otse masendavaid inimkaotusi.

Järg lk 3.

"Mu isamaa, mu õnn ja rõõm"

Stockholmi renoveeritud ja ümberehitatud suures kontertsalis kõlas 23. veebruaril jälle võimsalt täismaja eestlaste poolt südamest lauldud "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm". EPL-fotograafi M. Lepperi kogupildil on publik tõusnud, et koos Stockholmis Eesti Meeskooriga laul (vasakul) ja Harri Kiiskiga klaveril laulda isamaa hümn.

Aktus Stockholmis: Vaimset Eestit ei suudeta vallutada

Vaimset Eestit ei suudeta vallutada — see juhtumise, mille ütlis üliõpilasnõukoruse esindaja Eeva Merike Kangro, kandis sümboliliselt Eesti Vabariigi 55. aastapäeva aktust Stockholmis Kontsertmajas ümberrenoveeritud suures saalis, kuhu eestlased nagu jälleärgistamisrõõmus eriti suurearvuliselt kogunesid. Maja oli läbi müüdnud. Peakõneleja Ilo Käbin tuletas omakorda meelde, et paljukannatanud eesti rahvast ei ole ajaloos suudetud füüsiliselt hävitada, kuigi seda ohtu on olnud palju kordi. Ja on praegugi, sest okupatsioon ja sõjas vähenes eestlaste arv oma põlisel maal üle veerandi võrra.

Aktusel, mis kujunes ajakohaseks ja soliidseks oma korraldusest ja siult, anti üle eesti noorusele ka Torontost saabunud möödunud suvel ülemaailmse kokkutuleku Vabadusrongkäigast kantud eesti lipp.

Rohkeid aplause põlvits rootsipoolne kõneleja riigipäevallige Staffan Burenstam-Linder (m), kes oma kõnele ette valmistades oli võtnud vaevaks tutvuda eesti organisatsioonidega, kirjuga, kooliga jne.

Oma kõnes protesteeris ta selle vastu, et "ametlik rootsi" ühekülgsest tunneb huvi vaid Hanoi vastu, mis asub 8000 km kaugusel, sugugi mitte aga Tallinna vastu vaevalt 400 km kaugusel.

Selles mele läkituses peab esinema nõudmine, et vastavalt UNO konventsioonile ka Balti rahvastele näidatakse respekti ja omistatakse inimõigusi.

Aktusel viibis ka hulk väliskülali-

si, nende hulgas balti naabrite ja teiste ikestatud rahvaste esindajad ja rootsi sõpru, kellede hulgas paistsid m.h. populaarne TT (Torsten Tegnér), Teisipäevaklubli energiline esimees Anne-Marie Bratt j.t.

Auklalisteks olid vana traditsiooni kohaselt muldugi ka Eesti Vabadusriigi kavalierid, need kes a. 1918 võitlesid relvaga käes eesti rahva iseseisvuse eest. (Vaata artikkel lehek. 4).

Rogersi läkitus E.V.aastapäeval

WASHINGTON (EPL) — Ameerika Ühendriikide välisminister William P. Rogers saatis Eesti Vabariigi

gi 55. aastapäeva puhul järgmise läkituse Eesti Vabariigi esindajale Ernst Jaaksonile:

Ameerika Ühendriikide valitsuse ja rahva nimel on mul heameel lähendada Teile ja eesti rahvale tervitust ja parimaid soovideid Eesti iseseisvuse väljakutsumise viiekümneviienda aastapäeva puhul.

Eesti rahva pingutused säilitada oma rahvuslikku identisust ja saavutada sama õigust enesemääramiseks, mida nõuavad rahvad kogu maailmas, on kaua äratanud imetlust. Meie Ühendriikides, kelle rahvas on saanud kesu oma eesti päritoluga kodanike panustest, oleme eriti teadlikud eesti rahva ideaalidest ja tema soovist nautida iseseisvat riiklikku elu oma kodumaal.

• Euroopast saabus tagasi USA-armees teeniv Matti Teder, kes nüüd jätkab teenistust USA-s.

USA välisminister William P. Rogers.

EPL 3. märtsil 1973

UNUSTATUD?

Svenska Dagbladet kirjutab Carl Bildt "unustatud vabastusliikumistest" "Baltikumis. Samal ajal kirjutab ka "The New York Times" Balti riikide vabadusliikidest ja selle väljendustest. Ja kui maailmas ringi vaadata, siis on selliseid kirjutusi palju rohkem ning võime järelduse teha, et Balti riigid ja rahvad siiski ei ole veel totaalset unustatud.

Nad moodustavad jätkuvalt rahvusvahelise probleemi, mida m.h. N. Liit püüab lahendada püüdlustes saavutada lääne demokraatliku maailma tunnustust oma vägivaldset laienemist piiridele, kus peale Balti rahvaste asub veel rida teisi- ge enesemääramisõigustlike rahvusi.

Üldiselt on aga läänemaailm harjunud nägema vabastusliikumisi ja vabastamisprobleeme seal, kus käimas on käärimine, kus kõlavad pommipuhvatused ja tegutsuvad desperaadid partisanisalgad. On iseloomustav, et tänapäeva n.n. vabastusliikumised ühitihti ei ole suunaatud enam koloniale võimu või võõra surve, vaid oma maa legaliseerimise vastu, kuhu siin on "vabastamise" mõiste saanud sotsiaalselt ja vabastusliikumine ei ole mitte midagi muud kui käimasolevaid kitsasotsiaalseid korda muuta.

Mis aga siiski ei takista väljapoole esinemist "rahvusliku võitluse" rahvuslaseks kuues ja mis on toonud ulatusliku toetuse demokraatlikest maadest just kommunistlikele "vabastajatele".

Kristlike kirikute maailmaorganisatsioonid on nii avalikult hakanud ab' andma revolutsiooniliikumistele ja seda teevad kommunistlike riikide kõrval ka mõned demokraatlikud valitsused, nende hulgas Rootsi oma, kuigi küsitav on, kas toetatava liikumise võimeolekult saabub nendele rahvastele vabadus ja demokraatia, sest hoiatavaks eeskujuks on senini olnud just kommunistliku Venemaa niiniimetatud "vabastamisorganisatsioonid" oma naabrite iseseisvuse vastu.

Muidugi on vabastusliikumiste "mõõtmine" vastupanuliikumiste intensiivsuse järele äärmiselt ebapiisav, kuna see kustutab automaatselt probleemi seal, kus rõhmine on kõige intensiivsem — nii intensiivne, et vastupanuliikumisi üldse tekkida ei saagi.

See olukord kehtib just kommunistlikus sfääris, raudkardina taga, kus näiliselt nagu ei olekski vabadusprobleem ning maailmale näidatakse vaid propaganda-fassaadi "rahvaste õnnelikust kooselust" ja sõprusest sotsialismi ülesehitamiseks. Selle fassaadi maagiline intensiivsus nagu varjutab ära vahetevahel välja lippuvad informatsioonid, mis kõnelevad kümnetesse miljonitesse ulatuvaist inimohvritest terroris, kultuurisõjastest tagakiusamisest, Nobeli lauretide põlu alla ja häbipinki seadmistest, tervete väikerahvaste hävitamisest jne.

Kas siin tõepoolest on, nagu mõnedki kipuvad uskuma, ainult sotsialistliku revolutsiooni paratamatute ohvrite teid parema sotsiaalse korra juurde? Vastu kõneleb siin juba see, et uutes kommunistlikes totalitaarriikides ei ole inimeste hävitamise saavutatud mingit heaolu, küll aga maailma üherväetav sõjalist potentsiaali, mis ühtlasi tagab terrori kestvust ja intensiivsust.

Mis puutub Balti väikerahvastesse, siis panid need veel viiekümne aastate alguses aktiivselt ja relvadega okupatsioonile vastu

n.n. metsavendade tegevuse kaudu, millele aga ükski lääne kirilik organisatsioon ega riik otsest abi ei julgenud anda, rääkimata lähimate naaberriikidest, kes praegu abistavad n.n. vabastamispartisane Aafrikas ja Aasias.

On täiesti reaalne konstateerida, et sellist abi ära suunas ei julgeks ka praegu ei Rootsi ega ükski teine riik, rääkimata kirikute rahvusvahelistest liitudest anda, kui näit. akki taas puhkeks raudkardina taga ootamatult mõni uus relvastatud vabastusliikumine.

Kui Leedus sellise algeid protestidemonstratsioonides võis näha, siis äratas see vaid illustat, mitte südametunnistust, täpselt nii nagu see oli Ungari, Tšehhi, Poola, Idasaksa j.t. ülestõusukate puhul. Maailm on kord juba sellist konstrueeritud, et ka vabad rahvad tunnevad respekti selle vastu, kes relvadega efektiivselt oma terrori õigustab.

Nii suurt respekti, et isegi jõult samatugevad demokraatiad ei taha meeleldi esitada nõudmist terrori lõpetamiseks ja ikkasti vabastamiseks. Vaadake vaid olukorda maailma "südametunnistuse foru" UNO-s, kus läänedemokraatiad on teadlikult reserveerinud rünnakuõiguse kommunistlike diktatuuride grupile eesotsas N. Liidu ja.

N. Liidus endas on viimastel aastatel näha olnud teatud väimset opositsiooni, mis aga kaugelki ei ole ulatunud üle kitsa harilaskonna-aga muutunud tõeliseks vastupanuliikumiseks, mis suudaks režiimi murda. See väimne opositsioon on avaldunud eeskätt valimuloomingu ja informatsiooni läände toimetamise ja valimuloomingu surmapõlgavas julguses, nagu seda on demonstreerinud Nobeli laureaat Solženitsõn ja teised, kes heideti vangilaagritesse.

Kuid ka see ei saa totalitaarne diktatuur sallida ja nüüd tulevadki teated, et KGB efektiivse vangistamislaone tulemusena on pärast viit aastat õnnestunud Kremli valikima panna põrandaalust "Jooksvate sündmuste kroonikat", mis mõnigi kord ka olukordadest Baltikumi jutustas.

See tähendab, et opositsioon on taas muudetud hiljaksaks ja et hiljaksiks on taas kõik "vennalikus sõpruses ja üksmeelses". Kas aga vabadusiha on kustumud nii venelaste kui nende režiimi poolt alistatud teiste rahvaste juures, on ebaselge. Oleks traagiline, kui ühekülgset valgustatud maailm seda uskuma hakkaks.

KLA

Leinateateid

Hamiltonis Kanadas, suri 11. veebruaril Aini Timusk, n-na Parts, sünd. 21. veebruaril 1918 Elvas.

Pärnus suri 10. veebruaril Helena Luik, sünd. 8. juulil 1894 Lihulasa.

Philadelphia, USA-s, suri 14. veebruaril Aleksander Piip, sünd. 8. novembril 1903 Tuhalaane vallas.

Chicagois suri 12. veebruaril Nadezhda Bader, sünd. 26. augustil 1907 Tallinnas.

Sindis Eestis, suri 9. veebruaril Eugenia Arak.

Tallinnas suri 15. veebruaril Helmi Sarg.

Tartus suri 30. detsembril 1972 Marie Must, sünd. 23. veebruaril 1887.

Torontos suri 18. veebruaril Rudolf Martin Loores, sünd. 13. augustil 1911.

VÄLISKOMMENTAAR

SUUR RAHUKONVERENTS

Ühendriikide esinduskoja välisasjade komisjonile olukorra kohta Indohiinas aru andes tähendas välisminister Rogers, et mingi järelevalve ei saa kindlustada rahu, kui viiemäsest vastaspoolde pole ise otsustanud sellega toime tulla. Aga teistegi natsioonidel — ja eriti suurvõimudel — on vastutusriikas kohustus täita oma osa.

Just seepärast oli Vietnami rahu põhipingus ette nähtud veebruaril lõppevilt korraldada rahvusvaheline konverents välisministrite tasemel. USA ja Põhja-Vietnami ettepanekul on konverentsi asukohaks Pariis. Lisaks Ühendriikidele võtavad konverentsist osa Põhja-Vietnam, Lõuna-Vietnam koos kohaliku Ajutise revolutsioonilise valitsusega, Hiina, Prantsusmaa, Suurbritannia, Nõukogude Liit ning kontrollkomisjonid kuuluvad Kanada, Poola, Ungari ja Indoneesia, samuti kui Liitunud Rahvaste julgeolekühendkogu muud liikmesriigid ja UNO peasekretär.

Konverentsil ka koostel on lähenemiskuna, kuna niiviisi tuuakse kokku sõjasõjalised ja muud rahvad ning pooled — kaasaarvatud need kaks, kes on olnud Hanoi peamiselt liitlaste ja varustajate — ühtaegu nendega, kes on vähem otseselt olnud seadud konflikt, kuid kellel on võimet mõjuva panuse tegemiseks, et kindlustada tulevast rahu ja stabiilsusest Kagu-Aasias.

Kõikide nõusoleku võtta osa konverentsist tähendab isendast tähtsaimat sammku rahvusvahelise kollektiivi poolt, et kindlustada relvarahu ja kujundada sellest kestvat rahu. Konverentsi ülesandeks on relvarahu põhipingus 10. punkt kohaselt: "garanteerida sõja lõpetamist, säilitada rahu Vietnami, respektiivsete vietnami rahva põhilisi rahvuslikke õigusi ja Lõuna-Vietnami rahva enesemääramisõigust, ja kaasa aidata rahu kindlustamisele Indohiinas."

USA loodab, et konverents annab konkreetse sisse näite eesmärkidele. Ta usub nimelt, et konverentsist osavõtavad rahvad teatavad ning kinnitavad rahu kokkuleppe sõidetud mitte ainult Vietnami kohta, vaid samuti Laose ja Kambodža suhtes. USA ta-

hab ühtlasi loota, et konverentsil astutaks erilisi samme, et leida teatud vormi jätkuvaks suhtlemiseks konverentsi liikmesriikide vahel ja koostööks rahvusvahelise järelevalve organisatsiooniga Vietnami.

Sedaviisi saaks rahusahtamise protsess konkreetsel viisil toetust konverentsi liikmetelt kui rahvusvahelise kollektiivilt. USA loodab samuti, et konverents osutub võimeliseks kaasa aidata, vähemalt teatud ulatuses, rahvusvahelise koostöö pingutustele, et arendada sõjajärgset korra- rasmist ja taastulehitamist maailma selles osas.

Nõnda oleks tulemuseks, et rahu säilitamine ja konsultatiivsed mehhanismid toimiks korrapäraselt. Viimaste nädalate sündmustest võib juba näha, et nii pooled Vietnami kui teised asjaosalised on hakanud koostööd teha, et lepingut ellu viia.

Kokku võttes võib ütelda: ulatuslik tapmine on peatatud, sõjalise aktiivsuse tase on oluliselt langenud relvarahu esimestest päevadest saadik, rahvusvaheline kontrollkomisjon paigutatud meeskonnad seitsmesse võtmeasendisse pärast enesemääramisõiguste algeid raskusi, ja pooltest — USA, Lõuna-Vietnam, Põhja-Vietnam ja Vietnami PRR — koosnev ühine sõjaväeline komisjon tööle asunud ja seisab ühenduses kontrollkomisjoniga kuuluvate Kanada, Poola, Ungari ja Indoneesia, ning otsestest läbirääkimistest Lõuna-Vietnami kahe poole vahel on Pariisis käiku läinud.

Muidugi leidub veel mitmeid lahitud probleeme, mis ootavad lahendamist. Aga sündmuste senise käigu järgi otsustades näib kõik tõendavat, et kokkuleppe saab teoks, et Lõuna-Vietnami rahval on küllalt väljajavateid määrata ise oma poliitilist tulevikku ning et tavaäärne rahu on saavutatud, seletas välisminister Rogers. Ühendriigid omalt poolt teha kõike võimalikku, et anda arengule tõukejõudu.

USA välisministri eeltoodud avaldus Indohiina kohta moodustab ainult osa tema aruandest esinduskoja väliskomisjonile, mille täielik tekst on publikiseeritud USA informatsioo-

niteenistuse teatelehes Document. Väljajavateist selgub siiski küllaldukselt, kuivõrd tähtis ülesanne langeb suurele rahvusvahelisele rahukonverentsile. Sellest on olnud tegelikult, kas kõik läheb kavade kohaselt või mitte.

A. K.

1,2 miljonit vangi Venes

BRÜSSEL (EPL) — Poola protsen- ti N. Liidu rahvastikut, s.o. 1,2 miljonit inimest, on praegu inter- neeritud kas vanglates, töölaagrites või mentaalaiglates, ütleb Rahvus- vaheline Inimõiguste Kaitseks N. Liidus, mille pressikonverentsil Brüsselis rõhutati, et kümned tu- handad nendest on poliitilised vangid.

N. Liit püüab inimeste isikupära ja vastupanu murda n.ü. "teadusli- ke" meetoditega — näiteks andes in- terneeritud toitu just sel määral, et neil hing sees püsi.

Tallinna turniirilt

Tallinna rahvusvahelise maletur- niiri juhtimiseks alus seitsmendas vooris Mihhail Tal 4,5 punktiga järgnevad Paul Keres, hollandlane Jan Timman ja venelane Lev Polu- gajevski. Kolm punkti on Boris Spasski, David Bronsteinit, eestla- sel Ivo Neil, Juri Balasovi ja Bo- ris Rõtovi. Rootsi suurmeisterl Ulf Anderssonil, kes on turniiri noo- rim mängija on 2,5 punkti.

Keres mängis teises voorus muide soome meistri H. Vesterineniga, kel- le ta võitis 10-dal käigul. Eestlastest võitis osa veel Hiljar Kämer, kes saavutas suurmeister Spasskaga viigi esimeses voorus, kel on seltsenda vooruni 1 punkt — soomlase Vesteri- nenil on ainult pool punkti.

● New Yorgi osariigi ülikooli Del- his asuva põllumajanduslikus ja tehnilises junior kollezhis töötab assistant professorina agr. Avo Ki- viranna New Yorgist. Ta on õppe- jõuks hobusekasvatuse alal. Tema vanem vend Henna Kiviranna, kes pärast õpinguid teenis lennukäes ohvitserina, siirdus sõjaväest era- lennukooli teenistusse Californias.

EESTI PÄEVALEHT

Eestniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhani Kooka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetaja ka talitus:
EESTI MAJAS Stockholmist:
Wallington 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnus Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eeskiltnus, tel. 036/14 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutussarvete postigiro 60 69 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 158-
Termin (4 kuud) kr. 57-
Kuu kr. 16-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eeskiltnus-Kurirens
Tryckeri AB Eeskiltnus 1973

Julgeolekukonverentsi mitmed komistuskivid

NEW YOR K(VEŠ) — Euroopa julgeoleku konverentsil oleks kahelda- matult saatuslik tähendus Eestis ja teiste ikkasti maade staatus kohta — kui konverents toimiks N. Vene plaanide järgi (kui ta üldse toimub, mis praegu ei ole veel kindel. Mõnikes plaan on lihtsasti loetud, lihtsasti läbiarvutatud: konverents annaks tunnistuse Euroopas, praegu kehtivatele status quo'le, sellega kõigile N. Vene maadevalitustele ja ni- meliselt iseseisvate Ida- ja Kesk-Euroopa, riikide domineerimisele N. Vene poolt.

USA ja tema NATO liitlased nõu- vad aga ühel ajal julgeoleku kon- verentsiga ka relvastuse ja üldise sõja- jõudude vähendamise läbirääkimisi ning vastavat kokkulepet. See nõud- mine on peamine kivi, mille otsa Moskva plaanid komistavad, kuigi ka rahvastevahelise läbikõlmise ja vabana informatsiooni võimaldamise nõue on N. Venele vastuvõetamatu.

Kommunistliku leeri sõjaline võim- sus Euroopas on viimastel aastatel pi- devalt suurenenud. N. Venel on praegu Ida- ja Kesk-Euroopas 31 diviisi maavõime: 20 diviisi Ida-Saksamaal, 5 Tšehhoslovakkias, 4 Ungaris ja 2 Poolas.

Koos lennuväe ja teiste erivõime- dega on N. Venel seal üle 500 000 me- he, mis on kaugelt rohkem kui nõu- tav Moskva poliitilise kontrolli säili- tamiseks ja sõjaliseks julgeolekuks kaitse seiskohast.

USA-1 on Euroopas üldse 300 tu- hande mehe ümber: armees 190 000, õhujõududes 70 000 ja sõjalaevasti- kus, koos merekorpussega ja Vahe- meres asuva 6. laevastikuga 40 000 meest. Lääne-Saksamaal, mis on Euroopa kaitse võtmeasend, on

USA-1 maa- ja lennuväge kokku 215 000 meest. NATO liitlastest hoia- vad, Inglismaa, Prantsusmaa, Bel- gia, Kanada ja Hollandi Lääne- Saksamaal kokku 150 000 meest kõi- gist väelikest.

Kuna USA kulud oma sõjajõudude Euroopas hoidmiseks aastast on 4 mil- jardi dollarit, ollakse süüdistamiseks meeleid valmis sõjajõudude vähenda- misega vastastikkul alusel. USA ja NATO liitlaste sooviks on sõjajõu- de balanceeritud vähendamise, mille teostamisel N. Vene ja NATO sõja- jõud jääksid enam-vähem võrde- teks.

Moskva püüab aga nõudmise juu- res, vähendamine toimugu mees- mehe vastu, nii et kui N. Vene viib koju ühe Ivani, siis USA vilgu koju üks Billy. Järelikult: N. Vene jääks arvuline ülekaal pluss geograafiline paremus rünnaku- objekti läheduse seiskohast.

Sellise tehingu muidugi ei nõu- stu lääneriigid. Neil ei ole ka huvi tunnustada jäävatets praeguseid pi- re Euroopas. Need on komistuskivid N. Vene diplomaatia teel.

Dr. Käbin Stockholmi aktusel: Tuhandete eestlaste "väikesõdade" summa on meid päästnud hukkumisest

Aastal 1565 küüditati Vene isaar Joann Julma korraldusel Venemaale peaaegu kogu Tartu elanikkond ja sama saatust tabas tuhandeid talupoegi Lõuna-Eestis, märkis dr. Ilo Käbin oma aktusekõnes Stockholmi kontserthoones. Edasi nentis kõneleja, et kaasaegsed kroonikud, nii eestlane Riisov oma kuulsas Liivimaa Kroonikas kui ka teised tolleajased sündmuste kirjeldajad on jäädvustanud elava pildi vöö- raste jõukude poolt sooritatud vägivaldtegevustest, mis oma barbaarsuses peaaegu ületavad inimhõimustuse.

Nende kohutavate sõjasündmuste keerises hukkus umbes 2/3 Eesti elanikkonnast, mis nüüd arvuliselt lange- es umbes 90 000-le.

Järgnev 17. sajand kujutas endast eelneva võrreldes suhteliselt rahune- ga. Elanikkonna juurdekasv toimus peaaegu usumatu kiirusega, ulatu- des enne Põhjasõda 350 000-ni ja üle- tades seega eestlaste kõrgeima rah- vaarvu keskajal.

Baltimaade vallutamine Venemaale polnud aga Moskva riigi tegevuska- vast sügugi maha tõmmatud. Aastal 1769 algavas Põhjasõjas suitsid mosk- valased oma agressiooni Baltikumi vastu tohutult suurema eduga läbi viia.

Rahvapüümisest teame, et pärast Põhjasõda olevat Eesti olnud niivõrd tühi ja laastatud, et Tartu ja Narva vahel polnud kuuldagi ei kukeleahu ega koera haukimist.

Juba aasta pärast Narva lahingut, 1761, andis tsaar Peeter I oma eesti aladel opereerivate salkade ülemale Boris Sheremetjevile lakoonilise kor- ralduse: "Hävitada".

Veel sama aasta lõpul võis Sherem- etev vastata: "Ma olen hävitanud. Rohkem hävitada pole võimalik".

Sügisel 1762 raporteeris Sherem- etev uuesti: "Karlöömi ja eestlaste ole- me suurel hulgal kinni võtnud". 1763 võis ta lisada: "Eestlasti, kes alla ei andnud, me lihtsalt tapsime".

Viljakalduse ja sõjasündmuste ta- gajärjel oli Eesti rahvas kaotanud uuesti enam kui 2/3 oma koosseisust. Järgnesid ka küüditamised Venemaale, kusjuures Tallinna osas osutus see siiski üleauruseks.

Linna piiramise ajal venelaste poolt 1710 oli üle kahe kolmandiku elanikkonnast surnud katku.

Eestimaa aadlist oli 1711 säilinud vaid 196 täiskasvanut ja mööda maad ringirändavad kerjused karjad koosnesid nii talu- kui aadlilastest.

Sheremetev toob kirjeldusi ka puh- takujulisest orjaturust, mis tolla tol- tal valitses Eestis. Hinnaga poolest vas- tasid kaks last ühele lambale (kaks dengat) ja tosin lapsi ühele lehmale (3 alhõnni).

Et eestlased nälisuguses ajaloolises vapustuses, nagu seda oli Põhjasõda

lõplikult ei hävinud, seda võime pi- dada üheks Eesti ajaloo imedest.

Järgnev 18. sajand kujunes Vene eeskirjade kohaselt eestlastele jätku- vaks katastroofiks nii õiguslikult, ma- janduslikult kui kultuuriliselt. Veel sama sajandi lõpul müüdi eesti talu- poegi oksjonitel...

Vaatamata barbaarsele okupatsioo- niolukorrale tõusis eestlaste arv 18. saj. lõpuks 400 000-le. See oli ülima tähtsusega asjaolu, mis kujunes bio- loogiliseks eelduseks möödunud sa- jandi toimunud eestlaste rahvusliku- le eneseleidmisele ning poliitilisele kõrgemisele käesoleva sajandi alga- seks.

Nagu teame, kroonis seda arengut iseseisva Eesti Vabariigi väljakuulu- tamine 24. veebr. 1918.

Venemaa viimast suurrünnakut Baltikumi vastu Teise maailmasõja keerises on palju meist ühel või tei- sel viisil ise üle elanud. Kui meie kaotused Vabadussõjas piirdusid um- bes 3500 langenu ning 14 000 haava- ga, siis kaotused 1939-59 kujunesid uuesti otseselt katastroofiliseks.

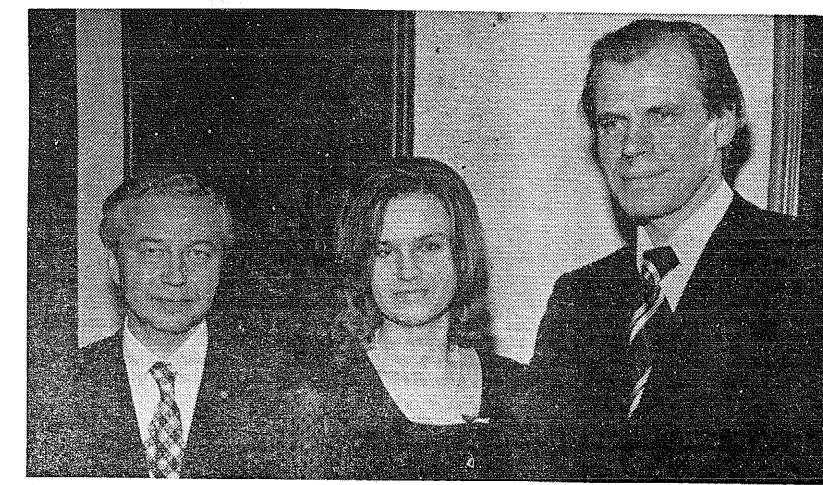
"Totaalselt kaotas Eesti elanikkond umbes veerand miljonit inimest, see- ga 25 protsenti oma rahva koosseis- aust."

Eesti rahvuslikele õnnestustele on hiljem kaasa aidanud aina suurenev vene- stusohi kodumaa.

Vaatamata kõikidele tohututele kaotustele ja raskustele, alates Eesti muistse vabadusvõitluse traagilisest lõpust 13. sajandil, on eestlased suut- nud seni rahvusena aiski püsima jääda, seda ka paguluses. Milles pei- tub siis üleelamise müsteerium?

Eestlased on tuntud kui oma tun- leannilt rikas rahvas. Võime küsida, kas Eestile kunagi oleks saavutatud vabadust ja riiklikku iseseisvust, kui eestlased pärast kaotatud muistset vabadusvõitlust ja laastavaid ajaloo- tormi poleks elanud illusioonile pare- matest päevadest, illusioonile vabadu- sest ja õiglusest, illusioonile, mis ras- ketel aegadel annab julgust ja jõu- du.

Pole kahtlust, et eestlastele, nagu igale teisele kultuurirahvale on oma, riiklikult organiseeritud ühiskond ülimalt ideaaliks, nii nagu seda suu-

Stockholmi aktusel pidas eestipoolse kõne dr. Ilo Käbin, äärmine vasakul. Tema kõrval Eeva-Merike Kangro, kes ütles avasõna ning rootsipoolse kõneleja, Staffan Burenstam-Linder. (Foto Lepper)

deti realiseerida 55 aastat tagasi. Pa- raku on eestlaste riiklik korraldus taas allutatud võõrale võimule.

Kuna kodumaa puudub rahvuslik vabadus, siis võime tunda rahulolu vähemalt sellest, et veel 30 a. pärast iseseisvuse kaotamist tegutsesid väl- jaspool Eesti vabaduse ning demok- raatia põhimõtetel loodud organisat- sioonid, mis tegelevad nii rahvuspo- lise kui ka paljude teiste kõige mit- mepalgelisemate eesti eluvaldustega üldse. Seejuures ei tohi me aga unu- stad iga üksikeestlase potentsiaalset tähtsust meie rahvuslikus olemasolu- s.

Eestlastel on läbi sajandite puudu- nud võimalus rahvuslikes huvides organiseeritult tegutseda. See võima- lus puudub suurel määral ka täna- päeva Eestis.

Agas endises vabas Eestis, samu- ti nagu meie hulgas praegu, leidub kindlasti isikuid, kel puudub organi- satsioonides kuulumiseks kas tahe või vajadus. Siiski on enamuse neist kõikidest tунnetanud oma sünni kau- du määratud kutsumust püsida eest- lastena.

Veel enam — nii mõnigi neist on saanud rahvuslikuks eeskujuks ja in-

mustajaks. Nii möödunud aegadel ja praegugi, nii kodumaa kui ka väljas- pool Eestit.

Tänapäeval on saanud üldtuntuks mõiste gerilja, mis pole tähendusli- kult midagi muud kui ladina-hispaaniakeelse sõna guerra vähendusvorm — väike sõda.

Võime küsida, kas tuhandete üksikeestlaste väikesõjad läbi aegade — olgu neid peetud kas sõjaliste või vaimsete relvadega, olgu neid peetud kas aktiivselt või passiivselt — kas need väikesõjad või õigemini nende kogusumma ei moodustagi seletust sellele imele, mis on kandnud eesti rahvast läbi mitmest kindlana näi- vast hukkumisest.

Eestlastel pole mitte ainult õigus oma rahvusele, meil on täielik õigus ka rahvuslikule iseseisvusele. Sellest oma loomulikest õiguspriinsist pole eestlased vabatahtlikult kunagi loobunud. Kuid veel enam — vastavalt korduvatele deklaratsioonidele tunnustavad seda printsiipi ka lääne suurriigid.

Jäädes truuks oma sajandeid vana- le illusioonile õigusest ja vabadu-

sest, jätkavad eestlased ka nüüd oma väikesi sõdu — kes organiseeritult, kes ka üsna üksik — kõigi nende vastu, kes püüavad meie rahva inimlik- ke ja rahvuslikke õigusi maha suru- da.

Selle võitluse juhtlauseks võiks id olla meie kodumaa ilu ja viljakust ülistanud suure Voltaire sõnad, mille- ga ta aastast 1785 kuni oma surmani 13 aastat hiljem kõik oma kirjad lõ- petas:

Ecrasez l'infame. Purustage alatu.

● Riigigranoom Arnold Kivimäe sõidab loengute ja uurimisreisile Lääne-Saksamaale, kust ta edasi läheb ka Prantsusmaale. Reis kestab kolm kuu.

● Stockholmis laulatas Jaan Kroll ja Jüli Johansson Skärholmensis. Peigmees on Endel ja Helny Krolli poeg.

USA-senaator: Rootsi ei ole neutraalne!

WASHINGTON (EPL) — Rootsi Raadio intervjueris USA kongressi demokraatliku enamuspartii parlamendigrupi abiesimeest senaator Robert Byrdi, kusjuures ta avaldas arvamist, et Rootsi ei saa enam pida- da neutraalseks. Nixoni vastaspartei juhtiv tegelane leidis, et Palme pa- ralleeltoimimisest USA Hanoi-po nmitamiste ja natsistide sõjajootmade vahel enne jõulu ei olnud muud kui "äraväärtatud provokatsioon ja auhaavav toetamine".

Hr. Palme võibolla saavutas mõ- ningaid hetkelisi isiklike võite, kuid ta on rikkunud omaenda maa, mis oli usutavalt neutraalne, reputat- siooni. Ma leiän, et Rootsi ei saa olla vahendajaks enam üheski rahvusva- helises tülilõplisimuses, kus USA on osaline, kuna minu arvates USA ja Rootsi vahel ei parane sellega, et "Onu Sami hambad lütlakse sisse, mida hr. Palme ilmselt armastab te- ha". Palme on teinud sama vea, mida mitmed teisedki histimõtlejad inimesed — ta on sirutanud süüdistat-

va sõrme USA kritiseerimiseks, ilma et ta näeks mingeid vigu vastaspoole- le.

Byrd arvas, et enamuse ameerika rahvast jagab tema vaated ja lisa, et ta peab õigustatuks USA summa mitte vastu võtta Rootsi suursaad-ikut. Ta on arvamisel, et Palme püü- dis Vietnamis ülespuhimisega juhtida oma rahva tähelepanu kõrvale kerki- vaist ebameeldivast siseraskestest.

Byrd leiab, et Rootsi neutraalsus on kaotanud usutavuse ja et peami- nister on selles süüdi.

Stockholmi E. V. aastapäeva aktuse kontsertosas eimejad: pianist Harri Kiisk, kontsertpianist Käbi Laretei, ooperilaulja Björn Asker ja Stockholmi Eesti Meeskoori dirigent Lembit Leetmaa (EPL-foto Lepper)

Sven "Tillu" Hanson Eesti Skautliku Noortemaleva esindajana võttis koos rahvariideis noorte Kalli Klementi ja Mari Kiimaniga vastu ülemaailmsete Eesti Päevade Vabadusnõudluse hiigeldemonstratsioonil traviltatud ajaloolise rahvuslipu, mille üle andsid UEP Rootsi Komitee esimees Leo Karupää (paremal), peasekretär Rich. Norvell (keskel) ja abiesimees Aksel Mark (EPL-foto Lepper).

Staffan Burenstam-Linder:

Rootsi peab nõudma respekti inimõigustele ka Baltikumis

"Vaimne Eesti on vallutamata," ütles oma hästi läbibõeldud aktuse avasõnas Eesti Üliõpilaskonna esindaja Evva Merike Kangro, üks meie aktiivsemaid eesti akadeemilisi noori Lundist. Meie vaimsest värskestest andis selge tunnistuse ka kõrgetasemelise kavaga kontsertaktus, kus päevakohaste künnedega esinesid veel dr. Ilo Käbin ja rootsi küllalisenä riigipäevale dotsent Staffan Burenstam-Linder (modraatse erakonna abiesimees), kes näis olevat ülimat hästi informeeritud kõigist meie probleemidest.

Erakordselt huvitava muusikalise osa täitsid äsja USA-st koju saabunud kontsertpianist Kabi Laretei, eestlannaga abielus olev ooperilaulja Björn Asker, kes laulis eesti keeles ja juba laulupeo innus Stockholmist Eesti Meeskoor Lembit Leetma juhatusel. Klaverisaatjana oli rõõmustav näha pikast haigusest paranenud Harri Kiiski.

On justkui traditsioon, et Eesti Vabariigi aastapäeva aktuse puhitsemisel Stockholmis alati valitseb kerge piikesepäevane talveilm. Nii ka täna, mis muutis nii erakordselt pehmelt talve — järsku oli siin mitu päigalat alla nulli kui suured hulgad kaasmaalasi keset pühapäeva, 25-dat veebruarit, tõttasid kuningliku pealinna renoveeritud kargelt sinisesse Kontsertmajale, täites selle Suure Saali parketi ja esimese rööu viimse kohani. Puhitsemise Eesti Vabariigi 55-dat aastapäeva väärilalt ja seda juba 28-dat korda siin paguluses. ...

Nii tuksataski peas mõte kuuldes mõne kaasavõetud väikelapse heledaid kilkeid — mitte kaua tagasi käisid nende isad-emad väikeste rõõmsalt rahutute mudilastena oma vanematega seda aupüeva tähistamas. Nii ajatas ringi käib — aga peansi, et meie ei väsi!

Aktuse piletid olid juba mitu päeva enne läbi müüdud ja viimse minuti tulejaid paigutati isegi poodiumi uue tagaseina istekohtadele, millised nüüd ümberhitatamisel on loodud. Ka on ümberhitatud kontsertlava kaotanud palju oma endisest populaarsust raamist. Nüüd näeme laes akustilisi moodasid finesse, m.h. "köplaplaste" ja metallselt läkivad prozhektorite rüü. Sinimustvalge laia värvikanga keskele asetatud suur eestlase vapp tagafooni ja kimp värvikaid kevadilisi kõnepidid ees olid ainsateks värvilisteks.

Evva Merika Kangro rõhutas oma eesti- ja rootsikeelses avasõnas meie üleelamise siktust Läänemere rahvana ja tänas rootsi riiki ning rahvast meie csutatud sõbralikkuse, abi ja

heahtatliku suhtumise eest, mis esimestele eesti põgenike gruppidele sai osaks sügisel 1944 ja ka hiljem. Ta rõhutas et meie kõigi lõppsiht on loomulikult eesti vabariigi taastamine.

Aktuse peenköneleja dr. Ilo Käbin, tuntud ja lugupeetud paljude vaimsete harrastustega siin Landskronas, pani oma sirska ettekanne lipukirjaks prantsuse 19.saj. filosoofi Voltaire ühisele Liivimaa kohta, mis tol ajal hõlmas ka Eestit ja Lätit, et see on kõige kaunim ja viljakaim provints Põhjalas ja seetõttu ka nii ihaldatud vallutajate poolt.

Kõneleja tõi huvitavaid näiteid me kodumaa kaugeast ajalooast, sõdade ja tuudide laastamisest ja orjaajast, mil 12 eesti lapse eest maksti ühe lehma. Doktor Käbin maalilis kuulajate silme ette elavaid pilte meie rahva kannatustest ja nende ületamistest läbi saatustraske 1944-da aasta sügiseni välja, mil tema pataljoni arstina koos meie soome poistega Eestisse tagasi tuli, et võidelda seda viimast lootusetut võitlust. Ta rääkis ka imest, mis eesti rahvast on kandnud läbi mitmete hukkamisvõimaluste ja lõpetas A. Solzenitsõni sõnadega: "Rahvused on inimkonna rikkus."

Hea kontakti publikuga saavutas ka rootsi kõneleja, Riigipäeva ilge, rootsi modraatide partei abiesimees dotsent Staffan Burenstam-Linder, kes päeva auks kandis isegi diskreetset eesti värves kaelsidet.

Nagu vaheajal toiminud jutujamistest allakirjutajana selgus oli rootsi küllaliskõneleja Aastapäevale eelnevat nõadalat põhjalikult tutvunud Eesti Maja, Eesti Algkooli ning meie siinse kultuuriluga üldse.

Kõneleja rõhutas balti rahvaste tugevust oma omapärase säilitamisel vaadatama mitu sada aastat kestnud katsumustele võõraste isandate all. "Nende oma tugevus võimaldas neile mõned aastakümned iseseisvust." Balti rahvaste alistamine oli ühe kõige alutuma pakti tulemus, nimelt Stalini ja Hitleri vaheline leping augustis

1939. Eestlastele kujunes see valurikkaks lahkumiseks."

Edasi peatus rootsi küllaline meie püüdlustel alal hoida oma kultuuri ka ja rahvust ka võõrsil, kus nad on andnud ka väärtuslikku panust uuele ümbruskonnale.

Staffan Burenstam-Linder arutas pikemat Eesti kirikut ja Eesti Algkooli, kus ta oli tutvunud niihiist peapiiskop K. Veemiga, koolijuhataja Udo Juunoga ning hoolekogu esimehe Eerik Saarega.

Puudutades rootsi välispoliitikat ütles kõneleja otsekoheselt välja:

— Nagu teie kogemused näitavad, ei ole vabadus alati isendastmõistetav. Sellegipoolest läbi rootslastel seda oleval. Rootsi lippe on harva näha Sörgeli turul. Rootsi hünni ei õpita enam koolides. Seda lauldakse harva ja mitte nagu siin täna. Rootsi rahvusühmisuse pühendatakse leiget huvi. Paljud kaugelausavate väikeste maade püüdlusi kaitsa ennast relvad käes samal ajal kui suhtumise Rootsi riigikaitseesse on nõrk. Kõik see sisaldab omi riske.

Kaks korda tugevat aplausi kõne sisse sai rootsi küllaline kui ta mainis imestamapanevat tõika, et ametlik Rootsi nii tihti kõneleb teiste maade hääddest, et mitte balti rahvaste olukorrast.

Ta tõi plitliku näite Eesti geograafilisest lähedusest võrreldes Viinamiga. "Kui maakeral ümmastat te otejoon Rootsisst Viinamni siis jooksab see joon läbi Eesti. Jah, asjaolu on isegi niisugune, et taoline joon Stockholmist Hanoisse läbib Tallinnat. Stockholmist Tallinna on

Kas Marie Underi Eluraamat ilmub 5-a. hilinemisega?

Küesoleva aasta 27. märtsil saab Marie Under 90-aastaseks. Kuna tähtpäev on n.ä. otse ukse ees, siis paljud küsivad, mis on saanud poeetessi 85-aastase sünnipäeva eel välja kuulutatud "Eluraamatust" ("Marie Underi eluraamat"), millele kirjastus Vaba Eesti üle maailma eeltellimisi kogus. Viie aasta jooksul ei ole juubeliraamat ilmunud ja nüüd on küsimus, kas see ei jõua lugejateni ka poeetessi auväärsimaks 90-a juubeliks?

Toronto "Meie elu" kuulmist mööda on eeltellijaid olnud pooltuhat. Leht kirjutab:

"Selle teose jaoks kirjutas poeetessi eluseltiline Artur Adson pikema osa, mis on pühendatud Marie Underi eluloole ja loomingule. Teine pool raamatust sisaldab retsensioone poeetessist H. Visnapuu, G. Suitsu, Joh. Aaviku, A. Orase, Aleksander Aspelgi ja teiste sulest. Lõpuks on teosele lisatud bibliograafiliselt andmed M. Underi tödest. Kirjastaja andis pidevalt tähtpäevi, kunas raamat ilmub,

kuid tänaseni ei ole teos ilmunud. Seda lugu võib nimetada ühe skandaalseks. Vahepeal on A. Adson veel üht ja teist käsikirjale lisanud ja viimased korrektuurid olevat hiljuti käigus olnud. Raamat oleks pidanud juba nüüd väljas olema enne poeetessi suurt juubelit ja sellel oleks kindlasti suur minek olnud. Saame nüüd näha, kas raamat märtsi lõpuks päevalgust näeb."

Ameerika postikaos

Nagu selgub USA ja Kanda ajalehtedest, on Ameerika hädas praegu oma postilõudega. Need on nimelt nii USA-s kui Kanadas muutunud järjest halvemaks. See tabab ka eesti ajalehti, millised sageli lugejateni saabuvad suure hilinemisega. Üks Eesti Päevalehe lugeja Montrealis kurtis kirjas, et ta saab kummalisel kombel õhupostiga Rootsisst tulevate ajalehtede tunduvat varem kätte kui oma maa eesti ajalehed.

Kuid korratused ei taba ainult ajalehti, vaid ka kirju. Firmsid ei ole enam kindlad, et nende tähtajalised saadetised jõuavad õigeaegselt pärale. On juhtumeid, kus näit. piletid saabuvad kohale mitu päeva pärast üritust, kuhu need pidid olema pääseneks. New Yorgi ajaleht Daily News korraldas postilõude kohta uurimise ja konstateeris, et linnaosa vahel jõuab post kohale 3-4 päevaga, kaugeamad kirjad aga võtavad 6-7 päeva.

Ameerikas on samuti nagu Rootsis viimastel aastatel teostatud postikorralduse ratsionaliseerimist ja postinumbrite üle mindud. Tulemused on ilmselt halvemad kui Rootsis, kuigi ka siin eriti ajalehtede kättevõimise jaoks ja järele kordub vigu ja esineb hilinemisi.

Gbg E. Maja osatähtede väljaandmine

Pühapäeval, 18. märtsil toimub Göteborgis Eesti Majas, Drotinggatan 27, AB Göteborgi Eesti Maja osatähtede väljaandmine nelli, kes senini ei ole oma aksiaid ära toonud.

Tehing toimub Eesti Maja Klubi õhtul alates kell 16.

Stockholmis elunevatele Göteborgi Eesti Maja aksionäridele antakse osatähte kätte Jaan Savioja poolt Stockholmist Eesti Majas laupäeval, 10. märtsil kell 11-13.

Kerese viik rootslasega

Tallinnas toimub praegu rahvusvaheline maleturniir suurmeisteris osavõtul. Muu hulgas mängib seal ka rootsi noor suurmeister Ulf Anderson, kes neljandas voorus kohtas Paul Kerest ja saavutas viigi.

Keres mängis ka endise maailmamelstri Boris Spasskiga viiki viiendas voorus. Ta juhib koos riialase Mihhail Taliga turniiri — kummalgi on 3,5 punkti, Talil on aga üks pooleli partiit.

KARIN SAAREN

Vändra on Eestis tähtis tööstuskeskus

Broshüüris "Vändra" (Tallinn 1972) märgitakse, et Pärnu rajooni kirdeosas asuv Vändra alev koos samanimelise külanõukogu territooriumiga on kunagise Vändra kihelkonna põhiala. Vändra keskkooli ja teiste asutuste embleemina kasutatakse karu. Samuti kaunistavad karude kujud Vändra majade chisadeid.

Rohesti skulptuuridest suurim, Aino Sepp-Tõnissoni "Vändra karu" asub kohaliku keskkooli pargis. Maavaradest leitud tööstuslikult kasutamist savi ja liiv.

Sõjas hävis suur osa alevi majadest koos vallamaja ja selles asuva rikkaliku arhiiviga. Alles jäi aga Vändra kirik ja kirikumõisad kasvatades suured kuused. Säälib ka pastor Kõrberi poolt ehitatud kirikumõisa ait.

Majas, mis 1893 ehitati kurtummade koolile, asub tänapäeval keskkooli internaat. Endises Kadaka koolis, s.t. Ernst Peterson-Sirgava sünagogas on Vändra kohaliku muuseumi. Keskkooli kasutatud kunagise majandusgümnaasiumi hoonet. Sääb lõpuni 350 noort.

Kohaliku muuseumis asub Ernst Sirgava mälestusnõu. Alevis tegutses meeskooli juhataja Helgi Sildever, naiskooli Marie Pallandi ja puhipilliõhkestrit Ekkel Andersson.

Vändras on praegu traditsioone, et iga aasta septembri eelviimasel pühapäeval korraldatakse Vändra maraton, millest 1971 võitis osa üle 2000 jooksja. Starteriteks on tavallised kohalik spordiveteran Villem Tambla.

Staadioni kõrval omab kaskas ka kartodroomi, mis valmis 1968 ühis-kondliks korras. Sääb korraldatakse ka rahvusvahelisi võistlusi. Võimala siiski veel puudub.

Vändra lähedal, Piistaajal asub Veisekasvatuse Katsejaam, mis loodi endise Piistaaja talu eesti mustakirju karja baasil. Jaanuaris 1972 oli katsejaamal veiseid 437, neist lehm 165. Ajavahemikul 1945-70 müüdi 1370 tõuveist.

Märgitakse, et katsejaama küllastatele ekskursioonidele pakuvad kõige enam huvi ilusad loomad ja karjapolid, uus mehhaniseeritud karjalaua, toruseljõuiseade ja lõpsküürid karjamaal.

Tööstussektoris domineerib metsamajanduse kasutamine. Nimelt valmistab Türi metsakombinaadi Vändra tshehh vankreid, vankirataid ja regesse Eesti ja Pihkva oblastid majandele. Keskmise toodang aastas on 4000 vankrit, 12 000 komplekti vankirataid ja 4 000 regge.

Nimetatud põhitoodangu kõrval valmistatakse veel koolimööblit ja suveniire, nagu külmälajala ja kausse. Koolimööblit ekspordatakse näiteks Armeeniasse ja sellega on varustatud ka Moskva kosmonautide kool.

Liiva ja savi kasutavad Vändra keramiketehased. Toodetakse ahjupotte ja telliseid. Villaseid kampsuneid ja teisi sooje esemeid kootakse Viljandi Silmkoetavabriku Vändra tshehhis.

Täiesti uue ettevõttega tegutseb

Protest vene artistide vastu Kanadas

MONTREAL (VES) — Kanada, Quebeci skautide büllään tõi teate, et skautide banketti, mis toimub 24. veebr. Montrealis, esinevad nendele, vene artistid, kes sel ajal gastralveerivad. Nad lubanud esineda kuuldavasti tasuta, mida korraldajad põigeldes maininud. Kuna eestlaste skautideks "Kalevi" banketti saab kätte auhinna, on neid äärmiselt häirunud vene laste kohalolek.

Kui järele päriti korraldajalt, on need vihjandud põikimeetlusi lisaks Kanada poliitika Vene suhtes. See kõik ei rahuldanud Montreali eesti skautkutsust, kelle poolt saadeti Kanada skautide peakorraldajale Ottawa-s, terav protest. Muuseas märkis skautkõrvald "Kalevi", et nemad on alati võimalised kavalises osas tasuta esinejad andma.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Täname

Põhjalatüüred-Kalevipoeg lipkond tänab neid laheide toetajaid, kes oma panusega on kaasa aidanud lipkonna tegevuse edutamisel. Noorte eriline tänu Sõprade Ringile, eesotsas energilise juhataja ja naisringiga, EELK Lääne-Rootsi ja Göteborgi kogudusele, praost Martin ja pr. Maria Otsale ja pr. Kivile Mölndalilt.

GÖTEBORG

Loterilõidud

Põhjalatüüred-Kalevipoeg sõprade ringi poolt levitatud loteriipiletite väljalootamine toimus jaanuaris ja võitjadena välja pandud naisringi käsitööd langesid pileetidele: 30, 39, 74, 123, 155, 179, 201, 229, 275, 312, 363, 416, 418.

HELSINGBORG

E. V. aastapäev

Eesti Vabariigi aastapäeva aktus toimus Maria Koguduse ruumides, Storgatan 22 pühapä., 4. märtsil kell 13. Kõneleb dots. Ilmar Sulg. Laulab Göteborgi noortegrupp "Lemmikud". Aktuse järel antakse välja Eesti Maja aktsiad. Landskrona-estlased saavad oma aktsiad kätte Helsingborgis.

KOPENHAAGEN

E. V. aastapäev

Eesti Vabariigi aastapäeva aktus toimus pühapä., 3. märtsil kell 17.30 St. Andreas Ordeni ruumides Fredriksbergis. Kõneleb dots. Ilmar Sulg, laulavad Göteborgi "Lemmikud". Einelaud. Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiate väljandamine.

LUND

E. V. aastapäev

Eesti Vabariigi aastapäeva aktus toimus laupäeval, 3. märtsil kl. 16 Akademiska Föreningeni kontserisaalis, Sandgatan 2. Kõneleb dots. Ilmar Sulg, laulab Korp. Filiae Patriae Lõuna-Rootsi osakonna laulurind. Pärast aktust Eesti Maja aktsiate väljandamine, hiljem pidu algusega kl. 18 Lofetis, Göttinge, 66, kus esitatakse Loe Mikiveri "speks". Aktuse järel toimus Eesti Maja aktsiate väljandamine.

STOCKHOLM

Ivo Grenz E. Majas

Pühapäeval, 11. märtsil esineb Eesti Majas Stockholmis Eesti Rahvusliku Liidu kõneõhtul TV-st ja raadiost tuntud Ivo Grenz. Tema kõneleb ja annab Eesti kuulajatele ülevaate tööst ja tegevusest Rootsi TV-s ja raadios, kuidas see on korraldatud, kas see tegevus on mõjutatav jne. Ettekandele järgnevas läbirääkimise osas on kõneleja lubanud anda täiendavaid selgitusi ja vastuseid, et kuulajad saaks võimalikult täieliku pildi rootsi kõige tähtsamast massimeetiumi tegevusest ja poliitikast.

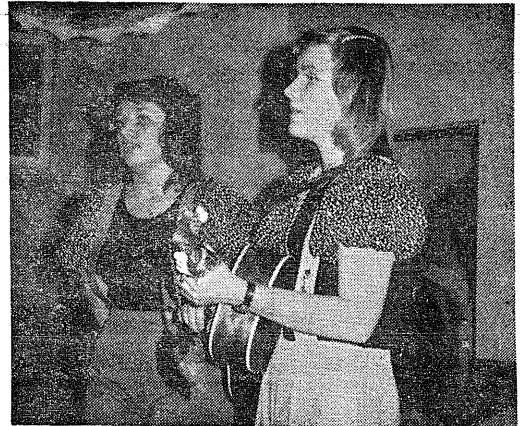
Ivo Grenz on tuntud ja kogenud tegelane raadio ja TV alal; mäletatavasti esines tema juba omal ajal Radio Nordis. Tema esinemine Eesti kooalekul suurema avalikkuse ees on aga teatavasti esmakordne.

Samal kooalekul näitab diapositiivpildid Pühalt maalt dr. Harald Nilsson. Ta külastas hiljuti praegu väga aktiivsed Lääns-Ida piirkondi, viibis Jeruusalemmas, Petleamas, Nineves ja paljudes teistes kohtades ning tõi sellega kaasa rikkaliku pildimaterjali. Lisaks pildidele annab ta suulisi seletusi oma isiklikkude muljete ja tähelepanukate põhjal.

Kokkutuleku algus kell 16. Kõik kaasmaalased teretunud!

Balti esindajad Londonis koos

LONDON (EPL) — Järjekordne Balti riikide esindajate nõupidamine Eesti saatkonnas leidis aset 4. veebr., millest võtsid osa Läti esindaja T. V. Ozoliņa, Leedu esindaja V. Balickas ning Eesti esindaja A. Bergman.

Taliharjapool Södertäljes esinesid suure eduga Norrköpingi laululinnud Rosmari ja Tiina. (Foto Lembit Vaks).

Käsmu muudetakse vabaõhumuuseumiks

Käsmu kivitülv, ürgne mets poolsaare läänraannik, mereveekohi hooned, mereemaneid ja laevahitajate elamud kuuluvad endiselt Käsmu vabaõhuvärsuste hulka. Kaasavatu ka kalmistu, mille ühikuseks on kujut Raudsepa skulptuur "Signe" (1897). See kujutab endast põlvitavat naist Hilekorviga.

Turismibroshüürides öeldakse kalmistu kohta, et sääb puhkavad kuulsa Käsmu meresõitjad Kristenbrunnid, Tiedemannid, Prunuid, Kaskid ja teised. Paljud kanged käsmulased hukkusid kaugel meredel ja neid meenutavad kalmistul väikesed mälestusmärgid.

Võrkneeme otsal on paadisadam ja muul. Kuna sadamast enam ei kasutata, siis säilibväärtus. Laevaehtajate plaatsel oli Käsmu rannas kolm: Sipa ninases, Kaevu valgas ja Tõnikse talu õue ail.

Praegu on need mahajäetud ja tühjad, kuna tänapäeva laevaehtus toimus moodsates tehastes ja peale selle keegi enam ei valla seadid või muud-tüüpi aegunud laevu.

Käsmul on ikka alles kuulus mastimüü, 170-190 aastaste mändide latv ulatub 30 meetrini. Nooremad kuused on enamat mändidele järele sirutanud. Käsmu omaaegsed laevameistrid hoidsid seda metsaosa erilise hoolega, sest kohalikul kehvall liivapinnasel kasvavast mändidest eriti sobivad, sirgeid ja sihvakaid mände.

Lahemaa rahvuspargi territooriumile kuuluvana säilitatakse Käsmut vana rannakülana, kus tulevikus hakatakse külastajaid tutvustama laevaehtuse traditsioonidega ja kalaranna miljöoga. Demonstreeritakse, kuidas nägi välja laevakapteni kodu, sealne tegevus ja huvile ring 19. sajandil.

Tollal nimelt elas Käsmus nii rohkelt kapteeneid, et küla hakati kutsutama "Kaptenite küllaks". Müüdugi on vana Käsmuga sekkunud k. tänapäeva teatud uuehitustega. Näiteks ehitati küla kirdetüppi mõni aeg tagasi pioneerilastele.

Administratiivsest seisukohast kuulub Käsmu Rakvere rajooni koosseisu. Alates 1971, mil Võsu muudeti aleviks, jäi viimase maa-ale ka Käsmu küla, mille randa kavatsetakse ehitada laevamuseum.

Alles on ka Käsmu väike kirik ja kalmistu lähedal asuv raudvõidest kabel, mida rahvajuttude järgi nimetatakse kindrali kabeliks.

Lahemaa rahvuspargi direktiooni kavas on sihidada Käsmus igavene tuli hukkunud kahtlele ja meresõitjatele. Vnu merekooli hooned ja sadamat tahetakse kasutada rannakalanduse, laevaehtuse ja meresõidu ajaloo eksponeerimiseks.

Käsmule loodi Lahemaa rahvuspargi poolt esimene õpporada, mis on 4,2 km pikk. Rada tutvustab Käsmu

küla ja selle lähema ümbruse vaatamisväärsusi.

Eriti aga Käsmut kui meresõitjate ja laevaehtajate küla, samuti rändrahne ja kivitülv ning poolsaare omaid taimkooalusi: palu ja nõmmemännikuid.

Õpporaja lähedal asub küla keskus, tanumate ristumiskohas kabeli ja kalmistu ees. Sealst edasi haarab rada merekooli hoonet ja paadisadam Käsmu mastimännikut, laanekuusikut, palumetsa ja kivitülv, mis on suurim ja omapäraneim Eestis.

Saadikut ei võetud vastu

WASHINGTON (EPL) — Rootsi senine suursaadik Washingtonis Hubert de Besche, kes määratuna uurele kohale Kopenhaagenis talits taha tavakohast lahknemisviisilt USA riigipeale Richard Nixonile, ei pääsenud viimase jutule.

USA välisministeerium teatas, et president on kahjuks Floridas ja viisiti osutub võimatiks. Teatavasti on USA keeldunud vastu võtmast uut Rootsi suursaadikut, kes on kohale määratud, kuid jääb Stockholmis ootama Rootsi-USA vahekorde paraneimist.

● Lundis sündis Pillemat (n-na Pae) ja Madis Laasile teine tütar.

Fär jag presentera Sveriges största lotterivinst:

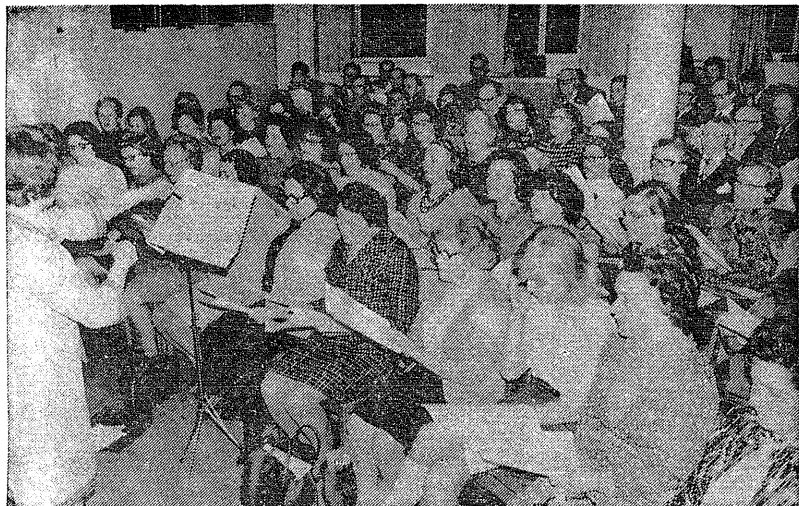

en halv miljon skattefritt

Fullständig vinstplan hos försäljarna.

100% KRONORSLOTTERIET

också kallat Konst och Teaterlotteriet. — ett lotteri från PENNINGLOTTERIET.

Stockholmi Eesti Naiskoori lauluharjutustel.

Erich Kaljoti juubelid: Primitiivsest vedrumasinast suure vaakumplasttehaseni

Eestlaste ettevõtlikkuse ajalukku siin Rootsis on omaette peatüki kirjutanud Erich Kaljot, kes 25 aasta eest pani aluse omanimelisele firmale, milline nüüd, kus omanik 8. märtsil tähistab oma 70-dat sünnipäeva, on paisunud üheks suurimaks vaakumplastpakendite tootjaks Rootsis ja jätkab ekspansioonimist. Areng kibuvärgi kaasa ja firma looja tähistab oma ettevõtte ja enda juubeleid keset väsimatut tööd ja edasirühkimist. Endiselt noorusliku energiaga Erich Kaljoti juhtida on praegu nimelt kolm firmat — Erich Kaljot AB, milline a. 1971 üle kolis Ljüngbys valminud uude vaakumplasttoodete tehase ruumidesse, Kaljot Plast—Svets AB Sundbybergis ja konsultifirma Erika Plast Stockholmis. Neist kaks esimest on peafirmad ja moodunud aastal oli Ljüngby—tehase läbikääk 6,3 ja Sundbybergi oma 1,2 miljonit krooni.

Nii pendeldab Erich Kaljot Stockholm ja Ljüngby vahel. Kuna kaugus on suur, siis tuleb kasutada sise-lendu. Teisiti ei oleks see tänapäeva tempo juures üldse võimalik. Mõni aeg tagasi olid kolleegid Eesti Ettevõtjate ühingust külastamiseks Ljüngbys ja tutvusid Erich Kaljot AB uue 6.700 ruutmeetrilise pörandapinnaga tehase ruumidega, kus automaatmasi-nad poolestaja töölise hooldamisel paiskavad välja vaakumpakendeid kogu Rootsi — muu hulgas tulevad siit laumargaritiinide ja võipakendid, shokoladipralineed "pesad" ehiskar-pidele, igasugused muud tooted ja karbid, milliseid kaubandus ohtraid kasutab.

Toormaterjaliks on plastloofi ja plastplaadid — olenevalt produkti pakusest. Vaakumautomaatides "ime-takse" plast vastavatele vormidele. Seni kasutati imporditud plast-materjali, kuid nüüd on monterimise-vel uude plastloofi ja — plaadiekst-rudeerimismasinad, millega, siis ka algmaterjali tootmine toimub koha-peal. Saksaamaalt tulevad kolm instruktorit, kes masinate käsitajad välja õpetavad.

Samal ajal Sundbybergi—vabrikus toimub plastikeevitusproduktide val-mistamine end. Alfa—tehase ruumi-des, kus töötab tosin inimest 1500 ruutmeetrilisel pörandapinnal. Kontor-imaterjalid, reklaamartiklid jne. kuuluvad selle firma tegevuspiirkon-da.

Ei saa mainimata jätta asjaolu, et mõlemas Kaljoti firmas töötab ka rida eestlasi. Samuti ka seda, et Erich Kaljot on väljaspool oma firmat annud ka tähelepanu ühis-kondliku panuse kultuurimiseks. Ei ole saladus, et maapaguluse al-gupoole uhkete muusikalavastuste, ooperite Tosca, Madame Butterfly, Madaliku j.p.t. ürituste majandusli-kuks garanteerijaks oli tema, samu-ti et ta koos oma ooperilauljate-rist abikaasa Els Kaljot—Vaarmani-ga aitab mitmeid noori muusika-nimesi Abikaasa surma järel, vas-tavalt nende ühisele soovile, pani Erich Kaljot aluse Els Kaljot—Vaarmani nimelisele kapitalile noor-te muusika — ja lavalinimeste are-n-gele kaasaaitamiseks stipendiumide näol. Kapitali on ta senini sisse

maksnud üle 100.000 krooni ja selle panuse suurendamine toimub järk-järgult.

Nii on igal aastal Eesti Kultuuri-koondis kapitali valitsejana saanud määrata stipendiumi andekatele noor-tele. Ei vaja allakriipsutamist, et see tegevus on Erich Kaljoti olnud südameühedasim väljaspool igapäe-vast tööd.

Kui vaadata tagasi Erich Kaljoti elule, siis sündis ta 8. märtsil 1903 Tallinnas töösturi pojana. Käis tehni-kakoolis ja Tallinna tehnikumis. See hariduskäik viis ta sundteenistuse ajal lennuväkke, kus ta oli töökoja juhataja abiks. Järgnev elu iseseisvu-se saavutanud kodumaal siis teda majanduslale. Erich Kaljot alustas ametnikuna Põllupidajate ühispan-gas, sai siis kindlustusseltsi Talu pea-raamatupidajaks ja rakendus samal ajal Piimaühisuse liidus, Masinatar-vitajate liidus ja Eesti Munas, kus ta oli juhatustiliimeks.

Samal ajal pühendas ta oma huvid spordile, võisteldes ise sprinterina, kuuludes Eesti Kerge—Raske — ja Veespordiliidu juhatusse, samuti oli

Erich Kaljot 70, Erich Kaljot

les hiljem Eesti Spordi Kesklüdi asutajate hulgas.

Pärast abiellumist a. 1930 ooperi-lauljatar Els Vaarmaniga, asutas Erich Kaljot isesisva tööstusettevõt-te, kus valmistati stantsimisproduk-te, elektril installatsioonimateriale, elektripliite, triikraudu jne. Ta oli ka esimeste bakelidipressijate hul-gas.

See laialdase amplituudiga vabrik nationaliseeriti venelaste tulekul. Saksa okupatsiooni ajal aga asus ta jälle oma ettevõtte juhtimisele. Ai-nult lühikeks ajaks, sest a. 1944, kui venelased olid tagasi tulemas, tuli põgeneda.

Saaremaal Kõiguste rannast väl-jus mootorpurjek Helena 494 inime-sega pardal, nende hulgas ka Erich Kaljot. Saatusraske reis lõppes saabu-misega Furusundi vetesse Roslagenis, kus Erich Kaljot alguses viidi En-kopingsi ja siis Saltsjöbadeni Neg-linges asutatud eesti teatrirahva laag-risse.

Alul oli seal laagriivanemaks Han-nu Kompus, pärast teda valiti selleks Erich Kaljot. Laagris viibisid 64 näit-lejat, lauljat, kirjanikku, interpreeti ja heliloojat.

Siin teatrilaagris ärkas taas Erich Kaljoti meistrimeel. Et saada sissetu-lekuid, hakkas ta valmistama spiraal-vedrusid oma meisterdatud spetsiaal-masinaga. Kui siis a. 1945 puhkes me-tallitööliste suurstreik, sõlmis Kaljot metallivalu — ja plastitehase Funda-toriga töölepingu eriosaonna asuta-miseks elektrimaterjali valmistami-seks.

Oles selle osakonna juhtajaks, või-maldus sealt koduse töö andmine 11 eesti perekonnale. Töödades viis aastat Fundatorit, asutas Erich Kaljot a. 1947 ka oma firma — Insenerifir-ma E Kaljoti, milline hakkas valmis-tama fluorestensisarmatuure ja nende osi. Asi hakkas hästi arenema ja a. 1950 pühendas Erich Kaljot end juba täielikult oma firmale, laiendades töövälja plastikeevituse ja vaak-umvormpakkendite aladega.

Viimases osas tuli vastavate masi-nate puudumisel Erich Kaljot ise konstrueerida esimese vaakumvormi-masina Rootsis. See masin on veel praegugi kasutamisel; samuti kui sel-

Ärge unustage laulu! Liituge Naiskooriga

Stockholmi Eesti Naiskoori harju-tustel lauldakse nüüd laulupeo laule — naiskoori — ja segakoori kava. Üle kogu maailma, kus iganes leidub eestlasi, korraldatakse laulupidusid, truuks jäädes ühele olulisemale eesti kultuuri komponendile — laulule ja just eriti koorilaulule.

Stockholmi Eesti Naiskoor töötab juba viiendat aastat muusikadirekto-ri Hilma Nerep-Mossini juhtusel, kelle kaasasündinud andekust muusi-ka alal on süvendanud ja arendanud tema kadunud isa, meie tuntud muu-sikainimene, dirigent ja helilooja Werner Nerep. Laulupeo laulude hul-gas on kavas ka Werner Nerepi kuus-tav Suitsu sõnadele seatud segakoori laul "Las kasvamel!"

Stockholmi Eesti Naiskoor on oma lühikesel tegevusel kestel esinenud, peale Stockholm, mitmetes Rootsi linnades ja Soomes Turus ja Jyvä-skyläs. Hiljuti — 3. veebruaril — toi-mus Naiskoori algatusel koos Mee-

skooriga Stockholmis Blå Hallenis ball, mille peamiseks sihiks oli kõigi generatsioonide ühine laulu-, rõõmu- ja tantsupidu, mis ka igatpidi õnne-stus.

Et ka eelolev laulupidu juuni alul meile kõigile annaks uut hoogu ja rõõmu eesti laulu harrastamiseks ja arendamiseks, ütleme Enn Võru sõnadega: "Ärge unustage laulu!" ja tulge laulma Stockholmis Eesti Nais-koori!

Harjutused igal neljapäeval, kell 18.00, 1., 8. ja 15. märtsil on harjuti-sed Eesti Majas. Lauljail, kes soovi-vad laulupeol esineda, on soovitat-vad harjutustega alata eelmise laulu-päeval, kus koor just on alanud laulupeolaulude õppimisega. Lähe-maid andmeid tel. 0762/110 97, H. Ne-rep-Mossini, ja õhtuti tel. 765 39 96, Muusa Ericsson.

Teratulemast kõigile lauluhuviliste-le soovib

Stockholmi Eesti Naiskoor.

Stockholmi meeskoori kontsert T. Vettiku juubeli tähistamiseks

Stockholmi Eesti Meeskoori kevadkontsert toimub tänavu laupäeval, 24. märtsil, kuujuures sellega koor tähistab helilooja Tuudur Vettiku 75-aastast sünnipäeva, mida peeti 4. jaanuaril. Kontserdi kavas on vöe-tud mitmed tema koorilaulud, üks neist koguni esmakordselt.

Tuudur Vettiku laule on meeskoor sageli kasutanud, nii kontsertide ka-vas, aktustel või ka omavahelistel koosviibimistel. Vettiku laulud on si-titavad ja ei jäta kuulajaid kunagi külmaks. Võib öelda, et Tuudur Vet-tiku kogu muusikaline tegevus on pühendatud koorilaulu viljelemisele.

Ta on juhatanud paljuid laulukoo-re ja olnud nii kohalike laulupidava-de — kui ka üldlaulupidude juhata-ja. Ta on komponerinud koorilaulu nii nais- mees- kui ka segakooridele, mitmed neist ahistunud, õpetanud välja noori koorijuhate, kelledest mit-med tegutsevad ka siin Rootsis koori-juhtedena. Kirjutatud õpperaama-tuid nii koorijuhatele kui ka laulja-tele ja teinud koostööd ajalehtede koorilaulu alal.

Vettiku teeneks tuleb ka veel luge-da Eesti uuea laululoomingu pide-va propagandist. Tema kontsertide kavades oli alati laule eesistekend-eks ka Mart Saarelt, Cyrius Kreekilt või teistelt.

Vettik oli ka üks esimesi Eesti heli-loolajaid kes hakkas kirjutama koori-laule süüdivormis.

Nii on ka Stockholmis Eesti Mee-skoor laulnud tema süiti "Virulaste tantsud", kus teemaks on rahvanta-sumuusika. See süit oli ka Stockhol-mi Eesti Meeskoori esimese Ameerika kontsertreis kavas.

lele a. 1953 lisanenud uus suurem ek-emplar.

Siis aga hakkasid vastavad masi-nad tulema suurtööstustelt ja masina-teprobleem oli lahendatud. Koos au-tomaatmasinatega algas ka ekspansio-onimine. Firma oli kord Sundbyber-gis tervelt neljas erikolaalis laialil-üldele on asukohta vahetatud tervelt üheksa korda. Kui siis Svemka Me-tallverkan ostis ära Kaljotile varem lähedal seisnud Fundatori, siis või-maldus tal viimase ruumide ülevõt-mine.

Kui need kiiresti kitsaks jäid, siis võeti hiljem üle ka Alfa bakelidite-hase ruumid. Kuid ka need jäid ki-resti kitsaks ja nii juhtuski, et soo-tuks uus vabrik tuli osta kaugele Smålands Ljüngby linnast. Näib, et see ei ole kaugelgi Erich Kaljoti et-tevõtmiste tipuks — areng ja ta ise sammuvad tarmukalt edasi.

REPORTAAZH:
JUHAN KOKLA

Meeskoor on ka varemni tähist-a-nud Eesti heliloojate juubelpäevi. Nii on kontsertide kavas olnud laule Türrapuult. Miina Härmalt, Artur Kappilt, Juhan Aavikult, Ed. Tubi-nalt j.t. Ja nüüd siis eeloleval kont-serdil, laupäeval 24. märtsil kontser-timaja suures saalis tähistab koor Tuu-dur Vettiku 75 aastast tähtpäeva mit-me tema laulu esitamisega.

I.L.

Linda Lill surnud

Linda Lill

Kell üks ööl vastu Vabaduspäe-va, 24. veebruari, suri Stockholmis Südra haiglas Linda Lill, endise Rootsi konsuli Eestis ja rohuetlaa-se Julius Lill Lesk, kes paguluses Stockholmis aastatel 1950—1959 töötas STE, Stockholms-Tidningen Eestlaste, talitustajajana.

Viimastel aastatel elas ta pensionä-rina Stockholm-Arsta. Teda tabas rutiinikülastust arsti juurde teel sü-dameatakk ning toimetatuna haiglas-se järgnes uus, raskem atakk, mis põhjustas surma. Linda Lill, n-na Se-pa, oli oma eluajal tegev rohkete naisorganisatsioonides ja tegutsedes ajalehe juures, oli ta ühildatud root-si eestlaskonnas. Kadunu sündis 27. märtsil 1901 Tartus ja oleks tuleval kuul saanud 72 a. vanaks.

Üks ajaloolisi Tallinna tänavaid — Lühike Jalg.

Soomepoisid arutasid oma ajaloo küsimusi

Laupäeval 10. veebr. pidas JR200 Sõprusühingu Stockholmis Eesti Majas oma korralise peakoosoleku. Vanu ja uusi liikmeid oli seekord väga arvukalt kokku tulnud. Koosolekut juhatas Väino Esken ja protokollijateks olid Rein Puusepp ja Ago Vallas. Suurem osa sõnavõtudest keeries Evald Uustalu ja Rein Moora poolt koostatud soomepoiste ajaloo käsikirja ümber. Teatavasti on JR 200 Sõprusühing koos JR289 Koondise Göteborgis ja Toronto Soomepoiste Klubiga selle käsikirja trükkijad ja väljaandjad.

Koosolek võitis vastu kassa ja tegevuse aruanded ning eelarve ja tegevuskava. Peamine eesmärk pannakse eeloleval tegevusperioodil just üldnimetatud raamatu levitamisele. Käskliri on praegu Torontos trükkimisel. Ühingu jätkab käsitlusmedalite vahendamist ja Viiraldi lühiromaanide müümist. Arved Viiraldi lühiromaanide kujunenud Riisideta haard roosikellene tõlge (Gravur utan kors) saab tellida aadressil JR200 Sõprusühing, Box 405, 10125 Stockholm 1.

Valimiste tulemusi nähes võib konstatada, et juhatusel koosseis on muutunud ühe liikme osas. Esimees Hmar Laan, Juhatusel liikmed: Erich Kimber, Elvo Loosme, Rein Moora, Rein Puusepp, Väino Esken ja Ago Vallas. Revisiooni komisjoni valiti Dag Esolius, Enno Kangro ja Helder Taimre.

Koosoleku järgnevat koosviibimist võitis osa 60 soomepoissi koos klubistega. Väga huvitava kõne pidas Amar Kirotar. Peoõhtul viibisid ka Stockholmis Soome Sõjaveteraanide ühingu esindajad. Nende esimees O. Sundström võitis mitmel korral sõna ja rõhutas, et nad tunnevad siirast rõõmu eestlastega loodud kontakti üle.

Soomlaste ühingu kolme esindaja poolt kinnitati mälestusmedalid (Siinne Riist) kahekümne kahe eesti vabatahtliku rinda. Üks neidest oli endine lüta. JR200 sõprusühingu esimees võitis soomlastelt vastu ka soome veteranide ühingu vimpil.

Tujuküllane ja laulurohke pidu andis alanduse sellest, mis ootab ees järgmisel aastal, kui JR200 sünnist möödub 30 aastat.

Rügemendi ülemale Kol. Eino Kuusela saadeti ühine tervitus kooslajate allkirjadega, aga saatus tahtis, et kol. Kuusela suri enne tervituste saabumist.

Relvad maa all

BONN — N. Liit on viimasel ajal suure saladuskatte all ehitand meitsades idapool Elbet raskete relvade jaoks maa-alused varjupaik. See on sündinud samal ajal, kui Ida-Saksamaale paigutatud 20 ja Tšehhoslovakkias olevad 6 nõukogude-diviisi on moderniseeritud. Bonn arvatavaks, et N. Liit tahab sellega hankida endale paremaid võimalusi seoses läbivõidmistega, mis puudutavad sõjajõudude vahendamist.

Pühapäevaleht "Bild am Sonntag" avaldas, et maa-alused varud, mis sisaldavad m.a. 1900 tanki tüübi T-55, vanemaid raketidelt rampe ja muud varustust, on ette nähtud kolme diviisi varustamiseks. Sõjaajastundjad ütlevad, et need teated vastavad enam-vähem tegelikkusele. Kaheldav on ainult, kas kõik see varustus on peidetud maa-alustesse ehitistesse "metas Elbet idapool". NATO-asjatundjale Brüsselis ei ole need teated nõukogude sõjaväruustest mingiks uudiseks. Viini-nõupidamiste eel on liias võtnud nõukogude taolise taktika teatavaks.

Ida-Saksamaale paigutatud diviiside uue varustuse hulka kuulub tankide tüübi -62, kergid raketitrelvi ja uusi kahureid. T-62 kaalub 38 tonni ja on varustatud 115 mm kahuritiga, millede laskekaugus on 6 km. N. Liit on viimaste kuude jooksul lisanud rohkesti soomusmasinaid Kesk-Euroopa aladele.

Tallinna 1200 tänavanime Rezhiimid vahetavad nimesilte

Möödunud aastal ilmus Tallinnas huvitav ajalooline raamat Tallinna tänavanimedest — Aleksander Kvi "Tallinna tänavanimed" kirjastus Eesti Raamatu väljaandel. Peale ülevaate Tallinna tekkimisest, kasvust ja tänavavõrgu arengust antakse 200-leheküljelises teoses ülevaade iga Tallinna tänava ajaloost ja selle nime saamisloost rikkalikult ajalooliste faktide esitloomisega. Peale selle on esitatud kolm nimekirja Tallinna tänavanimedest, keskaegsed ladinata tänavanimed ja venekeelsed tänavanimed ning lõpuks tänapäeval kasutusel olevad eesti ja vene keelsed tänavanimed.

Kuna teos on valminud ja ladumisele antud 1969 kevadel ja millegipärast kolm aastat trükkikojas trükkimist oodanud, ilmus 1972, siis esinevad ülevaates tänavanimed kuni 1. aprillini 1968. Siis oli Tallinnas Nõmme ja linnaäärteses asulates kokku 1187 erinimelist tänavat, mis nelja viimase aasta kestel on kindlasti suurenenud, ulatudes tõenäoliselt ümarguselt 1200 erinevasele tänavale.

Kuidas tekkisid minevikus Tallinna vanemate tänavate nimed? Need tekkisid sellest, kuhu tänavad viisid, nagu Pärnu, Tartu, Narva, Paldiski maanteed, samuti Harju, Viru, Kalamaja, Telliskopli tänavad jne. Teiseks on nimesid antud vastava tänavas ääres elanud käsitöölise ja nende töökodade järgi, nagu Seppade, Kallasepa, Kingsepa, Apteegi, Rätsepa jt. tänavad.

Kolmandaks on mitmed Tallinna tänavad saanud oma nime selle ääres asetsenud avaliku hoone — kiriku, kloostr, raeoja vm. järgi, näiteks Niguliste, Oleviste, Pühavaimu (praegu Säde), Kloostr (praegu Nooruse) jt. tänavad. Ka on mitmed Tallinna tänavanimed tulnud tuletud asutistest, nagu Kooli, Toomkooli, Tõli, Kohtu, Sauna, Vana-Posti jt.

Samuti on teatavad tänavad saanud oma nime ettevõtetest ja nende toodetest, nagu Veski, Jahu, Saia käik, Kivimurru, Katussepi, Vabriki (praegu I. Rabinshinski), Sadama jt.

Üsna rohkesti on Tallinna tänavaid nimetatud isikunimede järgi, keelid oli vastaval tänaval suurem maavaldus või maja ja kis seega otseselt seotud tänavaga, näiteks Mundi pürgemeister P. Mundi (järgi), Gonsiori (praegu M. Lomonossovi) — raeharja J. Gonsiori järgi, Suur — ja Väike — Arelina (praegu Imanta ja Len-nuki) — sõjaväelase N. Arefjevi järgi jne.

Kuna tänapäeva Tallinnas on rida tänavaid nimetatud üldtuntuks isikute ja tähtsate tegelaste austamiseks, siis minevikus seda ei tuntud, nagu autor seda ka ausalt kinnitab. Esma-kordselt on seda aga Tallinnas tehtud 1887. kui senine Uus-Sloboda (praegu C. R. Jakobsoni tänav) nimetati Vladimiri tänavaks suurvõit Vladimir Aleksandrovitshi auks, kes 1886 külastas Tallinna.

1905 nimetati Nunnerevra ja Rannavärska puistest Troonipärija puisteks (praegune Põhja puistest) vene troonipärija Aleksai Nikolajevitshi auks ning 1910 senine Heinatru Peetri platsiks (praegu Viidu väljak).

Edasi märgitakse teoses, et 1923 on Tallinnas paljud võõrpäraseid tänavanimed asendatud eesti kirjanike, kunstnike, kultuuri — ja poliitikeelaste nimedest tuletatud tänavanimedega, kusjuures alates 1940 ja eriti pärast Teist maailmasõda on senistele ja uutele tänavatele antud revolutsiooni ja tööliskultuuris juhtide ja eesti ning vene kirjanike, teadlaste jt. nimed.

Kuid mitu tänavat on eelmisel sajandil saanud oma nimed kõrtside ja kõrtsnike nimede järgi, näiteks Amerika (praegune Komssomoli), Tšortovi (praegu Ternase), Lessingi (praegu Lõide), Valdeku jt.

1872 nõudis tollaegne Eestimaa kuberner Shakhovskoi kõikeid tänavanimedele vene keelde tõlkimist, mis on tekitanud aga suuri seotudusi ja üldist pahameelt. See siir teostamata. Mõni aasta hiljem, 1890 nõudis kuberner, et tollaegsed kolmekeelsed nimesidilid tänavanavakadel asendataks venekeelseks.

Kuid ka sellele oli vastu. Linna-meet palus jätta kolmekeelsed nimesidilid alles, kusjuures venekeelne tänavanimi oli esikohal ja suuremate täh-

tedega kui eesti — ja saksakeelsed nimed.

A. Kivi kirjeldab seda tänavanimede — sõda läinud sajandi lõpul pike-malt ja märgib, et "Tänavanimed muutusid seega poliitilise võitluse objektiks", jättes aga ütlema, et sama on kordunud Tallinnas hiljemgi — 1940. aastast alates.

Kuigi vaatuse all olev raamat on üldiselt kirjutatud võrdlemisi asjalikult ja erapooletult, torkab mõnel puhul silma, et autor ei respektiir kõiki ajaloolisi fakte.

Näiteks on märkimata jäetud, et toonane Kentmanni tänav Tallinna südalinnas nimetatil Eesti iseseisvuse ajal Konst. Pätsi nimeliseks tänavaks.

Praegu kannab toonane Kentmanni ja hilisem K. Pätsi tänav J. Kreuksi tänav nime. Varem on see tänav kandnud Gebhardt-Strasse nime ja rahvasuus on seda kutsutud ka Hospidali ja Priihospidali nimega.

Peatudes lähemalt Tallinna tänavate arvulises osas saajadite kestel selgub, et vähem kui sada aastat tagasi, s. o. 1885 oli Tallinnas ainult 164 tänavat, 1904 oli tänavate arv suurenenud 252-le, 1923 323-le ja 1940 oli Tallinna tänavate nimekirjas 440 nime. Nõmmel oli 1927 192 tänavat ja 1940 219. tänavat.

Nagu juba eelpool märgitud, oli Tallinna tänavate üldarv 1968. aasta kevadel 1187, kusjuures sellesse arvu kuulusid ka Nõmme ja Tallinnaga liidetud linnalähedased suvitused — ja

elamualad. Samaks ajaks selgus, et "Suur-Tallinnas" oli 273 korduva nimega tänavat, nii esines Tamme tänav 5—el korral, Koidula, Kuuse, Lepa, Mere, Põhja, Ööbiku ja Lepiku tänav 4—al korral, kolm korda esines üks ja sama tänav 24 juhuil ja kaheil korral 86 juhuil.

Neist ja mitmesugustest poliitilistest ja muudest põhjustest tingituna on Tallinnas muudetud aegade kestel 475. Nõmmel 322 ja mujal 69 tänav nime, kokku tervelt 866 tänavanimet.

Autor suhtub tunnustavalt ka uute tänavanimede andmisele enne Nõuk. Eestit, kirjutades: "Kodanliku koora päevil püüti uutele tänavatele nime andmisel luua teatavat korda ja nimetati tänavate rühmi ühte liiki kuuluvate nimega. Seda süsteemi kasutati ka nõukogude ajal, mil Tallinnas tänavad Maarjamäel on nimetatud puude, Kose—Värsaalikuil heinaimeide, Mähe alandusosas ilutaimede nimega jne".

Esitame siinkohal praeguse Tallinna tänavanimede andmisele tüüpilised näited, nagu Aasnurmiku tee, Adra, Akadeemia, Alasi, A. Alle, Angervaksa, Artelli, Asfaldi, Auli, Auto, Edu, Ehitajate, Ehte, Elektri, Enela, Energia, Filmi, Forelli, Haaviku, Halla, Hallivannamähe, Hanerohi, Hellerheina, Hobujanna, Hundihatgu, Ilvese, Jaaniliide, Jalgpalli, Kaera, käärjääri, Kassitatu, Kikkaputeke, Kitskakara, Kolhoosi, Kregipuu puistest, Kukkemärja, Kurereha, Kõokannu tee jne. (EPL/KE)

Kokkutulek Esinduses Vabariigi aastapäeval

Eesti Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril korraldas Rootsi Eestlaste Esindus vastuvõtu Esinduse ruumides Sandhamngatanil, kus vastuvõtjaiks oli Rootsi Eestlaste Esinduse Naistring. Vastuvõtt toimus kokteil-pormis ja selle avas Esinduse esimees Leo Parupää lühike sõnavõtte, misjärel Kristjan Meiklop loe- ette ühe oma päevakohase luuletuse ning kogunenud arvukas eestlaskond laulis hünni. Leo Karupää ütles oma sõnavõttes kokkuvõttes järgmist:

Oleme täna, 24. veebruaril kogunenud siia, et tähtitada Eesti Vabariigi 55-ndat sünnipäeva. Õiguskulikul pole Eesti Vabariigi püsi ilaigi katkenud. Ka täna pühitsemise seda jätkuvalt Vabariigi kodanikena, tehase seda Vabariigi demokraatlike põhiprintsiipide alusel valitud REE ruumides.

Eesti Vabariigi on eesti rahva võitluste ja püüdluste sümbol. Pühitsemise selle aastapäeval saadab meid vaid üks hoiak ja tahe: Nõuame vankumatult vabaduse taastamist eesti rahvale kodumaa, nõuame Eesti Vabariigi suveräänsust õiguste ja piiri-de taastamist.

Eestlased okupeeritud kodumaa ja vabas maailmas moodustavad lahutamatu rahvusliku terviku. On jäänud alles usk vabaduse taastulekuse.

On ime, et suletud okupatsiooni vahelukoja meie rahvas ligemale 30 a. kestnud surves on suutnud säilitada rahvuslikku identisust ja vaimset erksust, imetletavat kokkuvõtu tunnet ja rahvuslikku uhkust. Koduetahtlased on püüdnud oma isikliku vabaduse ja rahvuslik-kultuurilist omapäi säilitada nii palju kui see üldse on võimalik kommunistliku rezhiimi haardes.

Ja et see neil korda on läinud, tõestab, et meie rahva olemuses on midagi, mis eriti rasketes oludes ilmeb ja eestluse püsivimist kindlustab — nimelt fantastiline usk om võitluse õiguse ja vajalikkuse.

Viimastel aastatel kodumaa! saabunud andmed kõnelevad, et meie metsavendade ligemale 10 aastane võitlus okupatsiooni alguses on jätnud

kodumaa noortele aegumatu pärandi. Vastatame intensiivsele propagandale kommunistide keeles "banditismil" selgitamisel, on metsavendade tegevus muutunud noortele eeskujuks ja tähtsaks mõllemises ja töös oma rahva kasuks.

Oma toetuse saame anda siin paguluses kui me Eesti Vabariigi mälestust hoiame elavana ja üksmeelselt astume vastu selle ajaperioodi halvustamiskatsete vastu. Ka need siia tulevad meie endi keskelt või mujalt. Sihiiks on, et kodumaa rahvas oma võitluses tunneks meie aadete kindlust Eestis valitseva vägivalga kukutamiseks ja Vabariigi taastamiseks.

Täna, Eesti Vabariigi sünnipäeval, ulatame sümboliseelt käe üle kausile kodurahvale ja selle tubile noortele, töötades samas meie metsavendade ennastohverdades ja hoiakukindlas tegude vaimsesus jätkata meie lasevat võitluslikku osa, kuni taas koldab päev, mil eesti rahvas saab tagasi oma vabaduse ja õigused iseseisvale elule.

● Montrealis tähistas 60-a. sünnipäeva mag.chem. Lembit Veldi, kes lüüdis Kanada raudteede keemialaboratooriumi uurimissektisjoni juhatajana. J. Veldi lõpetas kodumaa! ka Tartu ülikooli õigusteaduskonna cum laude. Põgenikuna Soomes hakkas ta õppima keemiat Helsingi ülikoolis ja lõpetas Rootsi siirdumuna Lundi ülikooli keemia litsentsiaadina.

Uus teatrilavastus Premjäär Göteborgis

Stockholmi Eesti Teater seisab järjekordse uudislavastuse järel. Juba pikemat aega on kestnud proovid lavastaja ja tüki dramaturgi Lensi Römmer-Kuusi juhtimisel. Esitatakse uudistööseks on seekord prof. Ilmar Talve tuntud teos Soome talvesõja ainetel "Juhansoni seiklused Soomes". Need, kes tunnevad Ilmar Talvet, on alati tundnud häädmeele tema vaimukuse, terava mõtteviisi ja peenetundelisuse üle. Need omadused, mis selles teoses eriti osava tõlgituse on leidnud, tagavad kindlasti lavastusele suurima menu. Teatri poolt on tehtud erilist pingutust selle suurlavastuse läbi viimiseks. Tegelaskond koosneb seekord ainult meestest, kuid neid on lavastuses kaksteist.

Meie tuntumatest lavakujudest niimetagem selliseid kui Edmar Kuur, Roman Väli, A. O. Vaks, Artur Siki, Väino Konga ja Rein Vellner. Kui mainitud tegelaste kõrval ilmuvad ja vale veel Madis Gering, Mart Kikerpuu, Elmar Kold, Alar Laas, Ilma Loorand ja Tarmo Sepp.

Pidev "Soomepoiste" omavaheline aasimine, üksmeelne käitumine raskemate sõjalukordades, häälbisamine kõrgemate sõjaväelastega, armastus- ja kõhuprobleemid — kõik see on ainult üks väike osa kõigest sellest, mis lavaküpsiks saab juba märtsi kuu lõpul.

Seekordseteks "õnneseeteks" esietenduse suhtes on göteborglased Seekordne mänguplaan algab nimelt Göteborgis ja lõpeb Stockholmis. Nii toimuvad etendused alljärgnevalt:

GÖTEBORGIS laupäeval, 31. märtsil kell 19 Munkbeäcki koolimajas.

BORÄSIS pühapäeval, 1. aprillil kell 17 Engelbrektsskolas.

NORRÖPINGIS laupäeval, 7. aprillil kell 19 Flickskola aualas Repslagaregatanil ja

ESKILSTUNAS pühapäeval, 8. aprillil kell 14. Koht seni selgumata.

STOCKHOLMIS toimuvad etendused ABF teatrisaalis, Sveavägen 41 laupäeval, 14. aprillil kell 19 ja pühapäeval, 15. aprillil kell 17.

Teose autor, kes oma igapäevast leiba teenib Turu ülikooli juures Soomes, on lubanud oma austavat osavõttu Stockholmis esimesest etendusest.

Pääsmad Stockholmis etendustele tulevad müügilte Eesti Kultuuri Koonnise Eesti Majas alates esmaspäevast, 19. märtsist. Pensionäridele alandatud hinnad teisele etendusele.

Taanlase väite- kirj Liivimaast

KOPENHAAGEN (EPL) — Taanis on viimasel ajal elavnenud huvi Baltimaade vanema ajaloole vastu. 13. veebruaril kaitses nooremajaloolane Knud Rasmussen Kopenhaageni ülikooli juures oma väitekirja "Die livländische Krise 1554-1561".

Selles töös käsitleb ta peamiselt välispoliitilisi aspekte ja leiab, et Moskva ja Poola poliitika Liivimaa suhtes oli teataval määral mõjustanud nende vahekorast Krimmi tataride riigi. Peale selle vaatleb ta Rootsi ja Taani huvide arengut Liivimaa suhtes, aga mitte kuigi palju Liivimaa sisepoliitikat ja üldist olukorda. Uurimus tugineb osaliselt arhiivmaterjalidele Taanis, Rootsis ja Poolas. Vene arhiive Liivimaa osas pole dr. Rasmussen aga saanud luba kasutada, kuigi ta ise viibis pikemat aega Moskvas, kus ta taani riigiarhiivi esindajana uuris Taani-Vene suhteid käsitlevaid arhiivmaterjale nende mikrofilmografeerimiseks vastava kokkuleppe põhjal.

Oponentide hulgas oli ka paarhiivaar dr. Vello Heik, kes juhtis tähelepanu nendele võimalustele, mis Taani ja Rootsi arhiivid pakuvad Baltimaade ajaloo suhtes. Doktoritöö on ilmunud sarjas "Studier fra Københavns Universitets Slaviske Institut", nr. 1.

Akad. eksamid

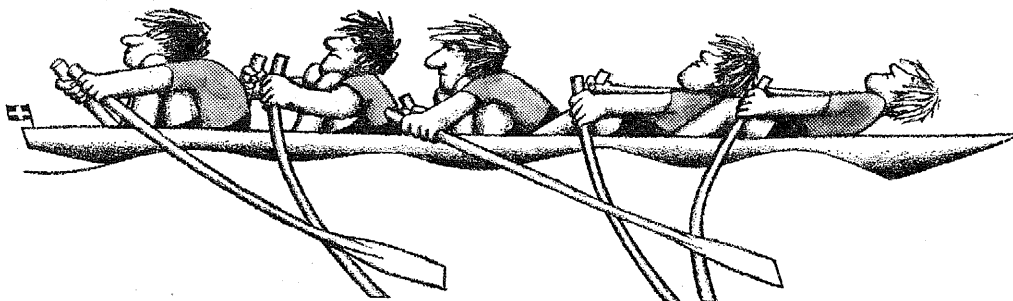
Stockholmi Handelshögskola lõpetas tsiviilökonomina Nicolai Wöhrmann-Hill Nackast.

Göteborgi ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna lõpetas filand astmaga Arne-Titi Thane Mölndalast.

Metsakodu Taliharjapeol Södertäljes anti noortele laskuritele üle auhindu ja laskur Ants Paas oli kõigile kingituseks suurendanud nende laskurportreed. Pildil noored võidumadalitega kaelas ja portreedega peos (EPL-foto Trummer)

Et kohtade arv Stockholmis on piltitud — ainult 385 kohta etenduse kohta, palutakse pääsmad võimalikult varakult eelmüügil varuda. Jäna on oodata väga elavat etenduse külastamist, võib vastasel korral lükord kujuneda selliseks, et hilisemad pääsmete soovijad pääsmetest jama jäävad.

God fortsättning Sverige!

Sverige har inte varit sig likt den senaste tiden. Arbetslöshet, företagsnedläggelser och allmän pessimism är inte vad vi varit vana vid. Vi svenskar har ju levt högt på motsatsen.

Framstegstro och samarbete, det är vad vårt välstånd byggt på. Inom näringslivet anser vi att det är den rätta vägen också för framtiden.

I fyra informationshäften från Svenska Arbetsgivareföreningen ger näringslivet sin syn på situationen som den ter sig idag.

Varför ska näringslivet informera?

Eftersom företagsamheten fyller en så vital funktion i samhället måste också förutsättningarna att driva företag med framgång finnas.

"Opinionsbildningen och politiska beslut måste mer än hittills grundas på kunskap om företagens faktiska arbetsvillkor."

Frågan om de anställdas medinflytande är en av många principiella frågor som tas upp i det här häftet.

Vart tog pengarna vägen?

I Sverige har vi Europas högsta löner. På tio år har de mer än fördubblats. Ändå är det förmodligen fler människor idag än någonsin som känner sig stå och stampa på samma släck. "Ju mer lönerna ökar, desto mer ökar skatterna. Och desto mer ökar priserna."

I häftet reder vi ut hur din lön utvecklas och hur skatter, prishöjningar och sociala avgifter tagit sitt under de senaste tio åren.

Varför måste företag gå med vinst?

Optimistiska satsningar på utvidgning som leder till fler arbetstillfällen hör oftast ihop med god vinstutveckling. Omvänt leder dålig lönsamhet till ökad arbetslöshet.

I Sverige har lönsamheten för företagen minskat. På 10 år

har den sjunkit från 8 till 5 procent. Arbetslösheten har mer än fördubblats.

Vad blir det då av de vinster som ändå uppstår? Den största delen återinvesteras i företaget för att göra det starkare. En del går till stat och kommun i form av skatter. Den minsta delen går till aktieägare som ränta på insatt kapital.

Hur kan arbetsmiljön förbättras?

Arbetsmiljön har varit ett hett debattämne under senare år. Här har näringslivet anklagats för att sätta vinstintresset före goda arbetsförhållanden och god miljö.

Men i verkligheten är de två sakerna beroende av varandra. Det är vinstmedlen i förening med det tekniska framåtskridandet som ger företagen möjlighet att förbättra miljön.

En del resultat av olika utvecklingsprojekt presenteras i häftet.

Beställ SAF:s informationshäften!

De är tillgängliga för alla och fås lättast genom att fylla i kupongen.

- Ja, sänd mig utan kostnad de häften jag kryssat för.
- ☐ "Varför ska näringslivet informera?"
 - ☐ "Vart tog pengarna vägen?"
 - ☐ "Varför måste företag gå med vinst?"
 - ☐ "Hur kan arbetsmiljön förbättras?"

Namn _____

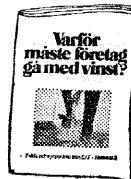
Adress _____

Postnr/adress _____

Frankeras
ej
SAF
betalar
portot.

Svenska
Arbetsgivareföreningen
Trycksaksexpeditionen
Box 16 120
103 23 STOCKHOLM 16

Svarsförsändelse
Kontonummer 7000
103 20 STOCKHOLM 16

Juhansonilood lavale

Soomepoiste tükis ainult mehed

Lensi Rõmmer on dramatiseerinud Ilmar Talve menuka raamatu "Juhansonilood" ja toob selle käesoleval kuulajal lavale. Tähts kannab nimetus "Juhansonilood Soomes" — näidend kuues episoodis. Teadolevalt on see esimene lavateos, mis käsitleb eesti vabahäidlike elujuhtumisi Soome sõjaväes. Tegelased on kõik mehed, kellel üks naistest õige palju rüügitakse. Dramatiseerija ja lavastaja on naine — Lensi Rõmmer, ning etteüt-
 la Helmi Männik. Kunstlikult pole sisse põimitud mingit armulugu ilusa lotaga, nagu see kombeks on ameerika filmides. Kui üks naine etenduste lõpul lavale ilmub, siis on see küll näitejuht, et publiku täna
 võtta.

Seda uudishimuga astun proovisaa-
 hi, et näha, mis Lensi Rõmmer Ilmar
 Talve raamatust on teinud ja kuidas
 käituvad need relvavennad, kes olid
 kord kolmekümne aasta eest. Mingit
 eelarvamust ei ole, sest üks teine
 naine, Helmi Eller, on eesti keelde
 tõlkinud Väinö Linna suurematu teo-
 se "Tundmatu sõdur", kus loidkab
 soome rindesõduri kõnekeel täies lop-
 sakus. Ja on seda teinud edukalt.

Enne kui Esinduse alakorral, endi-
 ses teatris saalis avaneb "eesriie",
 on võimalik Lensi Rõmmeriga vahe-
 tada mõni mõte. Teatavasti ta on
 dramatiseerinud pikka reaa võõrsil il-
 muanud kirjandusteosel ja need õn-
 nestumised lavale toonud. Oopuste
 arv poolt ta võibolla hakkab juba
 järele jõduma eesti kirjandusklassi-
 ja suurele dramatiseerijale Andres
 Enevi.

Eepilise kirjandusteosel ühekanne la-
 vavormi nõuab palju häid eeldusi,
 näiteks lugupidamist algupärandi vas-
 tu, head kunstilist maistest materjali
 selekteerimisel, asjatundmist selles
 suhtes, mis on lavaline ja mis eksli-
 teatrit itingimustes lavale tuua on voi-
 malik ning eelkõige annet ja vaistu
 näha tunda visiooni, mida publikule
 tahetakse pakkuda.

Kokkuvõttes deklareeris Lensi
 Rõmmer oma lähtepunkti, eesmärki
 ja asjade praktilist lahendamist järg-
 miselt.

Lavastajana tundsin kutsumast esi-
 tada midagi, mis seoks meid meie
 oma minevikuga, kuid samal ajal
 seoks ka tänapäeva noori ja vanu.
 Auväärsete hahide peede enamus on
 meie teatrisalides on pidevalt kasva-
 nud.

Mis tooka nooremaid teatrisaali —
 muidugi noored näitlejad. Ja proble-
 mid, mis ei aegu. Näitekirjanduses
 on küllalt asju, mis mängivad astat
 tühalt või kaks tagasi.

Ag meid dramaatilise minevikus —
 kolmkümmend aastat tagasi "Soome-
 poisid. Mul oli valida Viiraku ja
 Talve vahel. Seekord valisin Talve.
 Tema kõneleel "Juhansonilood" tundu-
 s tundi on ehtne. Huumorit on pal-
 ja, toredat luiskamist nagu Joosep
 Tootli. Kuid selle taga on valus töö-
 de, mis aga ei tungi dotseerivalt pea-
 le.

Ja kes on Talve kangelased? Kuul-
 us fändur Juhanson, kes on teinu-
 nud eesti armee, puna-armee, sak-
 sa armee, soome armee ning nüüd
 kaalub kodumaa tegeasimekut, et
 äkki võiks jälle teenida eesti armee.

Tema võrratu võitluskaaslane
 Prin smani Karla, Antoni poeg, kuul-
 us mere sõdija, kel on tekkinud kak-
 lusi viis igas sadamas. Milline tüüp.

Ning kõik need teised, keda Talve
 sülg on jäädvustanud. Oh jumal, kui
 palju ma vaeval olen näinud, et neid
 kolmkümmend meest kokku saa-
 da. Võimalikult noori. Esietendus oli-
 gimeeldud Vabariigi aastapäevaga
 üheskoos, tükki patriootilise motiivi
 järgi. Kuid ansambli koostamine,
 noorte leidmine ja kogumine vii-
 vi. Meil on neid, kes esimest korda
 esinevad näitelaval.

On nähi lugenud kõik kätesada-
 va Soomepoiste kohta on kirjutat-
 ud, et nende arvatakse nende ajakir-
 jate "Tähtide" ilmunud num-
 ber. Nende sõnastamine esimese il-
 muks on on tänaigi ain konsulteerim-
 me.

LIANDJAD

Kes teavad kassa selles lavastuses:
 Edmar Kuus (Juhanson), Artur Sikk
 (Prin smani), Väino Konga (Pika),
 Tarmo Sepp (Pisma), Madis Gering
 (Vihuri), Mart Kikerpui (Kronström,
 Alar Laas (Riburau), Roman Väli
 (Padrik), Ilmar Loorand (võitpeli
 Jannunen), Einar Koid (kapiten
 Mänpää), Ao Vaks (leitnant Kurdi-
 nen).

Juhansoniloodi autor Ilmar Talve.

Kaks episoodi arvatavasti esma-
 kordselt eesti eksliiteatris, on otsesed
 lahingustseenid tulevahetuse ja val-
 gusaraktidega Karjala Kannase kae-
 vikuis. Need lavatehnilise õnnestu-
 mise eest hoolitseb Lembit Vaks.
 Kolm lavapilti, Kiviärve sõduriba-
 rakides, Kannase kaevikuis ja pä-
 rast Vuokse ääres kujundab Ao Vaks.

See on keeruline küsimus, sest la-
 vastus läheb ringreisile esietendus-
 ga Göteborgis, siis veel vanad eestlas-
 te linnad Borås, Norrköping, Eskila-
 tuna. Seega hoopis midagi muud la-
 vatehniliselt, kui üles ehitada ühek-
 orne muinasjutupilt Stockholmist. Es-
 ti algkooli jõulu- või kevadpeoks,
 nagu Voldemar Väli ja Ao Vaks
 neid alati suure andmuse, vaeval ja
 lõvva efektiga on teinud.

Karjala Kannase läbimurdelahingu-
 te lavalise usutavuse eest on seekord
 vastutav ka Ao Vaksi järgmine põlv-
 kond — Lembit Vaks. See on raske
 ülesanne.

Kuid Lensi Rõmmer on nii kindla-
 meelne kui entusiastlik. "Reining kir-
 jutas üieti — kui tahate teatrit teha,
 siis tehke, aga ärge haisege. Ja me
 tahame teatrit teha. Minu ambiti-
 sioon on see, et kui kunagised sõja-
 mehed teatrisse tulevad, siis nendel
 midagi nüriseda ei oleks tõetruuduse
 pärast, ka detaillides.

Meil on lootusi saada isegi soome
 tollesegseid mündreid kostüümide
 ehtsuse huvides. Produzent on Sieg-
 fried Loor, lavastuse eelarve kak-
 steistuhat Rootsi krooni. Selle raha
 peame kokku mängima, muidu pea-
 me omast taskust maksma. Etendu-
 sed Stockholmis on 14/15 aprillil
 AEF-i lavalt, mitte Sõdra Teatris,
 kuhu seal võetakse lavaproovide eest
 hingehinda. Aga lavaproove me vaja-
 me, et "sõjaväge" lahingutes liikuma
 panna. Nüüd algab proovi!"

LAVASTUS SUNNIVALUDES

On ette nähtud 35 proovi kuni
 peaproovini. Lavastus on alles pool-
 valmis, umbes projekti teostamise ke-
 kosas.

On näha, kuidas see sünnivaludes
 ägab. Osa ei ole veel päriselt peas,
 nii lavastaja ise kui ka pr. Männik
 aitavad tekstiga. Kuid pidevalt see
 sünnib, mõne tunni jooksul tekib
 kontsentratsioon. Tarmo Sepp ja
 Mart Kikerpui on pritseerivirvunud
 noorte kunstiklubi seinu Sakalas, mui-
 ded on influentsa, mõnedel on mui-
 du probleeme väljaspool lavastust,
 mis ühelepanu kõrvale kisub.

Edmar Kuus, kutseline näitleja aas-
 takimnete kogumise, mängib Juha-
 nansonit, kelle kuju Ilmar Talvele

kirjutades isiklikult kõige lähemal
 paistab olevat seisund.

Tema kõrval tegutseb Printsmani
 Karla, Artur Sikk, tegelikkuses endi-
 ne idarinde sõdur, võõrsil amatööri-
 de ridadest teatrilavale tõusnud, kes
 ametikoha tõttu saab proovidel käia
 ainult iga teine nädal. See on tema
 hiilgeroll, kui ta selle välja mängib
 professionaalsel tasemel.

Näha on, kuidas Ilmar Talve tekst
 Lensi Rõmmeri lavavormis tundub
 õigete sõnadena Kannase poiste
 suust nüüd, nagu kolmkümmend aast-
 tat tagasi. Episoodilised kaasosalised
 jäävad kuulutama, kui suuremad tuus-
 sad on mängus. Huumor ja lõbusate
 sõnade taga karm tõde. Mulle tundu-
 dus, et kõik kaasosalised olid uhked
 seda tükki kaasa tehes.

Voldemar Väli osa ei ole suur.
 Kuid see on sama tähtis tüki ideoloogia
 pärast, kui oli kord Ilmar Nerepi
 osa Ilmar Külviti näidendis "Sild
 üle mere". Kuidas Väli marssal Man-
 nerheimi sõnad finaalis edasi ennab,
 sellest oleneb palju. Kuid me tunne-
 me teda ka näitlejana heast küljest.

Need read oleksid nagu mingi
 vaimne eelarve ühe ebatavalise teat-
 rilavastuse suhtes meie formaadis,
 enne kui aruame saabub publikult
 ja kriitikalt kunstilise õnnestumise
 mõttes kunagi aprilli keskpaiga.

Kõigi vahenditega oleks aga põ-
 hjüst eesti avalikkust veenda, et see-
 kord on sündimas midagi üle tavalise.
 Juhanson ja tema relvavennad
 toovad üle eesti näitelava üsna torm-
 makat tuult. Sõjariistad on nende
 käes.

VELLO

110-aastase rõõmud elus

MEXICO CITY — L Mexico City's
 pühitses üks endine kaktusekasva-
 taja oma 110. aastast sünnipäeva.

Kui ajakirjanikud mehelts küsidsid,
 mis teda maailmas tänapäeval kõige
 enam rõõmustab, vastas vanamees:
 "Mul on nüüd palju rõõmu elus,
 kõik minu endised vaenlased on ju-
 mal oma juurde kutsunud. Mul ei
 ole enam mitte ühtegi vaenlast
 maailmas."

Armast ema ja vanaema

Auguste Oert'i

Sünd. 24.1. 1899 Tartus
 Surn. 19.2. 1973 Stockholmis

leinavad kurbuses

UNO

MALLE ja ÜLO
 ANNKA, MARIE,
 HELENE ja JUHAN

Matusetalitus toimub laupäeval,
 10. märtsil kell 13.30 Heilga Kor-
 set kabelis Metsakalmistul.

Armast sõpra

Kolonel

Eino Kuusela't

mälestavad leinas

KAUL-ANDRUS ja THU
 KADAK

Meie kallist unustamatut

Rudolf Loorits't

Sünd. 18.8. 1911
 Surn. 18.2. 1973 Torontos

leinavad kurbuses

HELGA ja ÜLLE

Armast

Erich Arras't

leinavad

FRIDA ja OLAF MURUK

Erich Arras

Sünd. 11.9.1886 Võrus
 Surn. 25.2.1973 Stockholmis

Mälestavad leinas

ÕDE ja ÕEPOJAD
 Kodumaa

EMILIE ja HELVI ARRAS

VIRVE SOOSAAR

perekonnaga

LAINE TOLDEP

Matusetalitus toimub laupäeval,
 17. märtsil kell 13.00 Uppen-
 bareise kirikus Hägerstenis.

Leinateateid

Unustamata armast

Linda Lill'e

mälestavad sügavas leinas

KARL ILME
 perekonnaga

VOLDEMAR KASK

abikaasaga

OSMO TAMMEMÄGI

perekonnaga

Armast

Linda Lill'e

mälestavad leinas

HILDA ja JUHAN KOKLA

KARIN SAARSEN

Oma armast kaasliiget

Linda Lill'e

leinab sügavas kurbuses

ESINDUSE NAISING

Meie armastatud ema ja vana-
 ema, meie kallis õde

Marta Riives

Sünd. 7.8.1896 Tartus

Surn. 22.2. 1973 Stockholmis

Mälestavad sügavas leinas

EVA RIIVES-ZETTERBERG
 perekonnaga

RUDOLF KALDVER

perekonnaga

EVA JAUNZEMS

tütreaga

Vabaduspäev Boräsis

BORÄS (EPL) — Eesti Vabariigi 55-da aastapäeva tähistamine toimus Boräsis 24. veebruaril Caroli koguduse majas ja sellest võitis osa sada Boräsi-estlast. Skautlikud noored Pärnu lipkonnast töid sisse rahvusliku ja palvuse pidas õp. Oskar Kodres. Aktusekõnelejaks oli Ruut Paglant Alingsäsis.

Aktuse avas Boräsi Eesti Seltsi õuesimees Ed. Aasa, kes m.h. meenutas Tallinna lähedal Valklasse piistatut mälestusmärgil leidunud sõnu: "Siit maalt ja mitte kaugemale", mis meenutasid punaväe tagasilöömist just seal Vabadussõja ajal.

See mälestusmärk oli vaba Eesti poortele populaarseks väljastõukohaks. Ka praegu on vaba maailma probleemiks kommunistliku anastuse peatamine. Ja ka meile jääb see lause sihtmärgiks meie põlvkondade kodumaa taasvabastamisel.

Ruut Paglant oma aktusekõnes märkis, et eesti rahva tee on olnud ja on ka praegu konarlik ja läheb liibi teadmatusse udu. Kuid eesti rahval on olnud ka helgemaid hetki, nagu võit kahel rindel Vabadussõjas, iseseisvuse saavutamine ja ühesitamine.

Vabadussõda, mille alguses K. Päts ütles, et kõigi kohus on oma maad kaitsa: "Kõik mehed idarajale, vastu viletsuse ja orjuse kandjale".

Ruut Paglant

nõudis eesti rahvalt raskeid ohvreid, kuid vabadus kindlustati ja eesti põlvuemes tagas eesti rahva ja riigi taasarengu. Kuid vabadus oli tüürke ja taas on viletsuse ja orjuse kandjad maa peremehed.

Kõneleja puudutas nüüd rahvusvahelist olukorda, kus palju rõõmsat näha ei ole ja trööstis kol. Arnold Hinnomi sõnadega: "Inimesi võisid kommunistid hävitada, nende elutööd pühivad nad hävitada, kuid nad ei saa enam hävitada eesti rahva hingest iseseisvust tungi."

Ruut Paglant, märkides, et üle 4000 eestlast on paguluses saanud akadeemilise hariduse, tähtis näha nende ja üldse noorte poolt kasvavat valmisust kanda eesti rahvustöö ülesandeid.

BES esimees August Jakobson tänas oma sõnavõttus kohale arvatult tulnud Vabadussõja veterane, kusjuures pr. Maria Aasa dekoreeris neid sinimustvalge lindide ja nelgidega. Publik aplodeeris ja nüüd lauldi lõpetuseks isamaa hünni.

Pärast aktust toimus ühine koosviibimine.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Peakoosolek

Göteborgi Eesti Maja Klubi peakoosolek toimus juhatuse otsusel pühapäeval, 18. märtsil kell 13.30 Eesti Maja ruumes. Juhatust palub kõiki liikmeid lahkesti osa võtta, kusjuures osavõtt on võimalik ainult neil, kes tasunud vähemalt 1972 eest liikmemaksu või tasub selle enne koosoleku algust. Pärast kõneleohet oma muljeid Kanada-reisilt J. Järvi ja Jaan Savioja näitades säilit värvi filme.

STOCKHOLM

Noor vaimulik külas

Noor eesti vaimulik Märt Vähi külastab märtsis vabakogudusi Rootsis. Ta on sündinud Södertäljes, kuid asus vanematega Kanadasse, kus lõpetas kolme aasta eest United Pentecostal Bible Instituuti. Tõttos alguses ühes Kanada nelipühil koguduses, kuid siirdus teenistusse Saksamaale. Stockholmis kõneleb Märt Vähi Eesti Nelipühil kirikus, Brävallagatan 11, neljas korrus laup. 3/3 kl. 18, pühapä. 4/3 kl. 11, teisip. 6/3 ja neljap. 8/3 kl. 19. Peale Stockholmil jutlustab Vähi veel Uppsalas, Eskilstunas, Norrköpingis, Boräsis ja Göteborgis.

Õikumeeniline jumalateenistus

Fruängeni Kyrksalis toimub pühapäeval, 4. märtsil kell 15 õikumeeniline jumalateenistus, kus kaastegev õpetaja A. Kõdar. Solistina esineb Kõidu Ventser. Teretulemast!

Luog Tanzaniaist

Tiiu Valmet, kes pikemat aega elas Tanzanias, annab ülevaate ja näitab filme sealset elust Esinduse Naisringi korraldusel teisipäeval, 6. märtsil kell 19 Esinduse ruumes, Sandhamngat 1. Kohvilaud kaetud. Naisring ütleb kõigile teretulemast.

Fotokubi kokkutulek

Stockholmi Eesti Fotoklubi kokku-

Soome dilemmasid

TAMPERE — Soome kodanlikus päevalehes, Aamulehtis, vaatleb 6. veebruaril Alpi Ikäheimonen Soome riigikaitse- ja erapooletuseprobleemi järgmiselt:

ÜHISE ASJA HUVIDES

Riigikaitse ja julgeolekupoliitika on iseseisvuse ja seda-enam erapooletute riikide tähtsamad nurgakivid. Et riik saaks tunnustust oma välispoliitika ja neutraalsuse deklaratsioonide, selleks vajab ta esteeste teiste riikide üksmeelset heakskiitu ja teiseks isenda kindlat hoiakut, et ta on võimeline ka sõjaga ähvardava kriisi ajal säilitama oma iseseisvust ja erapooletust. See asetab erapooletuspoliitikat harrastava riigi kaitsejõududele ja kaitseorganisatsioonidele rangeid nõudmisi ja kohustusi.

Soome piiride puutumatus säilitamine on isearanis tähtis. Erapooletu riigina ja rahulepingu kohustusena tuleb Soomel jätkuvalt ülal pidada armeed ja arendada see ajakohaseks loogijooks — kuigi väikeste kaitsekuludeks määratud summadega.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiskoplik kogudus. Peajumalat. 4/3 kl. 14, kog. õp. lauluraamatud. Armulaud jääb ära, kuid toimub 11/3 palvapäeva jumalat. Pärast leeripõpetus kog. kantseleis.

ALINGSÄS: Maakirikus jumalat. 10/3 kl. 14, õp. Kool, laululehed.

GÖTEBORG: EELK Gbg ja Läänearootsi kog. jumalat. Kristiines 11/3 kl. 14, õp. Kool, laululehed.

NORRKÖPING: Matteuses Vabariigi aastap. mälestusjumalat. 4/3 kl. 15, õp. Kool, kog. segakoor J. Äro juhata, laululehed.

ROOTSI EV. LUT. KIRIK

STOCKHOLM: Fruängeni Kyrksalis õikumeen. jumalat. 4/3 kl. 15, õp. Kõdar, solist Kõidu Ventser.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Peakirik, 4/3 kl. 11 Andekandmise püha liturgia, armulaud, ülempr. Nael.

SOOME ORTODOKSIKIRIK

VIRSOB: 3/3 kl. 17 õhtunen. Makarovi majas ja 4/3 kl. 11 liturgia Bruks kirikus, ülempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Ansgarii kirik, Kungsholmsg. 23. jumalat. 4/3 kl. 16, kohalikul vennad.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11. Laup. 3/3 kl. 18 ja pühapä. 4/3 kl. 11 jumalat, Märt Vähi Saksamaalt, koor ja noored. 4/3 kl. 10 pühapäevakool. 5/3 kl. 19 gitarigrupp. 6/3 ja 8/3 kl. 19 Märt Vähi, laululehtekandid.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, 4/3 kl. 15 jumalat, pärast Kristuse surma mälest. Kõrm ja Loogna.

ALINGSÄS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 11/3 kl. 11, jutl. K. Verendel, solist H. Vilisaar.

ESKILSTUNA: Nelipühi Kirik Filadelfia, Smedjeg. 23, 7/3 kl. 18 jumalat, Märt Vähi Saksamaalt ja Allan Leaur, laululeht.

GÖTEBORG: Blå Bandeti saalis, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 4/3 kl. 11, V. Kuba.

GÖTEBORG: Smyrna Eesti Kogudus, Parkgatan 1, 3/3 kl. 18.30 piibliga palvetund. 4/3 kl. 15 jumalat, ja Kristuse surma mälestamine, H. Ahlberg, pühapäevakool.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 4/3 kl. 13, E. Seedman jt. Betania, Bräddg. 15 palvet. 3/3 kl. 17, helilindil Austraaliast L. Peipman.

UPPSALA: Nelipühi Kirik, St. Persgatan 9, jumalat. 4/3 kl. 15.30, Märt Vähi Saksamaalt, Lauri-noorte kvartett.

tulek toimub kolmapäeval, 7. märtsil kl. 19 Eesti Majas, Walling. 34. Referendiks Eino Tubin, kes esitab heli-filmi, mis haarab kaugemaid maid nende rahvusi ja kultuuri. Kõik foto- ja filmisõbrad teretuinud.

Mõned poliitilised ringkonnad, kes suhtuvad kaitsejõudude ja üldise riigikaitse-küsimustesse ükskõiksest ja keelduvalt, on nähtavasti unustanud kogu rahva üksmeelse poolehoidu rahulepingu tähtsamat punktide kohta. Lepingu esimese artikli kohaselt on Soomel kui iseseisval riigil ustavaks kohustus võidelda Saksamaa või tema liitlaste võimaliku rünnaku vastu.

Austamaks ja järgimaks seda meie maale ja julgeolekupoliitika neli tähtsat kokkulepet, tuleb igal soomlase suhtuda riigikaitse-organisatsioonide asjalikult ja teatud valvelolekuga.

Meie vasemäärms tembeldeb igat soomlast, kes suhtub positiivset kaitsevalmiduse väljaarendamisele, kas ultraparempoolseks või nõukogudevastaseks. See pole midagi muud kui oma pesa rüüstamine ja lahkelide külvamine rahva keskel. On tõepoolest kahju, et me ei või ütelda, vähe-malt mitte praegu, et riigikaitse on kogu meie rahva südameasi, nagu see peaks olema.

Me ei saa üldsegi kõnelda sellest meie maale esmajärgulise tähtsusega küsimusest asjalikult ja laiemal rahvuslikul pinnal. Kõik pingutused riigikaitse ja julgeoleku-poliitika tugevdamiseks pöörduvad ägeda kriitika vastu. Poliitika, mis tänapäeval ajab isegi koolilaste pead segi, peab vae-määrms arvates leidma tee ühel või teisel viisil sõduritultu, hajutama relvakande-teenistuses kui esmajärgulisse kohustusse astutavalt.

On kurb tähele panna, kuidas tugevasti ülevõetud propaganda on inimesed muutunud erapooletuse küsimuses erimeelseteks, selles meie riigile tähtsaimas küsimuses, millest peaksime rangelt kinni hoidma. Iga soomlane peaks aru saama, et julgeolekupoliitikat on ole-ma meie riiklik rippumatus, maa-ala puutumatus, põhiseadusliku ühis-konnakorra kaitsemine ja ülalpidamine kõigis olukordades.

SOOVIME OLLA SOOMLASED

Aamulehti 13. veebruaril numbris kirjutab Reili Paakkinen-Savo:

Kõikides poliitilistest uperpallodest hoolimata olen ma viimased 30 aastat arvanud, et see on vaba maa. Hiljuti kuulsin siiski radiost, kuidas Pravda ilmunud kirjutises väideti, et paljude soomlaste teatel suhtu-vat me vihameelselt oma naabrisse ja kommunistidesse, keda soome rahvas imetleb.

Minu arvates ei ole see üks-ja-sa-ma, kas kõneldakse soome rahvast või soome kommunistide. Teatavasti on rahvas siin maal enamus mittekommunistid. Näib, et kirjutise autorile on antud valeandmed. Needki, Pravda-kirjutises nimeliselt mainitud "tagurilased", on selleaalsed rahvuslased, kes hästi teavad, mis tähendab naabrisse vihameelselt suhtu-mine. Sellist meest ei leidugi Soomes, kes sooviks olla naaberringi vaenla-ne. Sellest on üsna "hea mälestus" sällinud. Evakuatsiooniks on olnud juba 35 aastat!

Me soomlased soovime olla ainult soomlased. Soovime elada rahus ja sõbralikus vahelkorras nii oma maa kommunistidega kui ka teistega, nagu inimesel on õigus elada vabal ja demokraatlikul maal. On raske mõista, miks mõned sooviksid selle õiguse ära vahetada.

Nii siis: "mingem bussiga" jälle e-levala suvel Leningrad! Seal on huvitav küla, sin on aga mõnus asuda ja elada! (EPL/MR).

Leinateateid

Torontos suri 19. veebruaril Johan-nes Kurismaa, sünd. 24. oktoobril 1906 Paldiskis.

Newarks USA-s suri 10. veebruaril Elfriede Louise Tiivas, n-na Fennekel, sünd. 6. augustil 1898 Väike-Maarjas.

New Yorgis suri 14. veebruaril Erik Saksland, sünd. 13. aprillil 1911 Püssis.

Ühendriikides suri Aino Laas.

Maria Susi 70-aastane

Maria Susi

Kaasaegne Stockholm Eesti Aig-kooli õpetaja Maria Susi tähistab 3. märtsil oma 70-aastast sünnipäeva. Sel päeval õnnitlevad teda ja saada-vad oma parimad soovid talle tema endised õpilased ja kolleegid.

Rautamata vene hobune

MOSKVA — Vene ajaleht "Trud" kirjutab, et olukord olevat niisugune, et Vene kolhooside ja sovhooside 2 miljonit hobust lähema aja pärast jäävad rautamata. Põhjusena on see, et aiukene Vene hobuseraua ja naelte tehase peab oma üksed sulgema. Nimelt lõpetas juba mõndunud kuul (jaanuaris) tegevuse hobuseraudade ja naelte valmistamise tehase seepärast, et mõndunud sajandist pärinevad masinad kukkusid reast välja.

"Trud", kelleni teade jõudnud, lei-dis, nagu Venes nõuetav, ka kohe süüdlase. Teate alusel on selleks Vene kohaliku tööstuse ministeerium. Sellelt ministeeriumilt on juba aastaid tagasi nõutud uue hobuserauade ja naelte valmit-valmistamise tehase ehitamist ja käiklaskmist. Ministeeriumil on muidugi omapool-sed argumendid asjas, kuid argumen-tidega ei rautata hobuseid, arvab "Trud". Kirjutusest nähtub fakt, et N. Vene farמיד alal vajalik mehha-niseerimine on kaugel veel nõuetest. märgitakse ajakirjanduses.

● Lembit Rümmel, kes Inglismaal Cambridge lähedal pidas tomati kasvandust, on hiljuti Inglismaalt asunud Šveitsis, kus ta ühe suure ehitustevõtte juures on aegade planeerimise juhatajaks. Lembit Rümmel on abielus šveitslannaga, kes koos tütre ja pojaga on veel Inglismaal kevadeni, kuni poeg lõpetab kooli ja nende alääri ja maa müüdnud.

● Eesti Margaring Inglismaal valis oma esimeheks J. Ermi ja juhatus-liikmeteks V. Kinnase ja A. Saardsoni.

Üksinduse peletamiseks sooviksin oma juurde korterisse üksikut

NAISISIKUT

varanduse, vanaduse ja isearali-kele elukommetele vaatamata.

Vast. "Kusta", EPL, Box 667, 101 29 Sthlm 1.

Üksik kindlas teenistuses olev daam vajab kiiresti

KORTERIT

Stockholmis. Vast. tel. 45 56 36.

†
Kallist

Linda (Linnu)
Lill'e

mälestavad sügavas kurbuses

NINA ja HARALD
LUIKMAN

VALENTINE ja ELDOR
RAINDA

†
Armsat kaunasest liigest

Linda Lill'e

leinab

SHITASUTUS ÜHISABI
ja
NAISRING

†
Ootamatu lahkus meie
armas unustamatu

Linda Lill

Mälestavad kurbuses

SILVI ja VELLO
SVEN PEREKONNAGA

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lördag

9.00 Jak. Färg. 9. Uppvisningen.
9.10 Angkor. Färg. Kulturhistorisk film om det fordom så mäktiga Khmerriket, Kambodja, och dess huvudstad Angkor.
9.50 Drömmen — tecknad kortfilm. Färg.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Uno Klam. Kuva säveltäjä-kateemikko Uno Klamista.
Uno Klam. Porträtt av den finländske tonsättaren. Textat på svenska.
10.30 Olipa itsenäisyyspäivä! Vihtteellinen katsaus noin tämän päivän tapahtumiin.
Vihtteellinen katsaus noin tämän päivän tapahtumiin.
11.00 En francais. Färg.
11.15–11.55 Filma själv. Färg. Start för värens serie om 8-mm-filmning.
14.00 VM i konstfärg. Isäns. Färg. Repris.
15.00 Arvingarna. Del 8. Färg. Repris.
15.30 Ester och Gustav på Höjda. En skildring av ett isolerat småbruk i norra Angermandlands skogsmarker.
16.15 Tipsextra. Färg. Leif Larsson och Bo Hansson.
18.00 ca TV-nytt, väder.
18.30 Tipsextra, forts. Färg.
18.30 Aktuellt i veckan. Färg. Textat.
18.35 Inför söndag. Färg. Stockholmsskådespel och Gunnar Dahmén.
19.00 Fabernas värld. Färg. Dom tränande systarna Hamster.
19.05 Teskedgumman och idrotten.
19.30 Sydafrikas gisslan: Swaziland. Färg. Det första i en serie reportage från tre länder som alla är starkt beroende av Sydafrika: Swaziland, Lesotho och Botswana. Kvällens program om det exotiska Swaziland är gjort av Per Wästberg och Bengt Åke Kimbör.
20.05 I faders spår för framtidssegrar. Vasaloppet, 50 år. Färg.
20.50 Una musiker. Färg. Anders Agnemark spelar folksmusik på fiol.
21.00 Aktuellt med TV-nytt, sport och väder.
21.30 Platsen för brottet. Färg. Kodord: Lycklig Resa. Regi: Georg Tressler.
I rollerna: Klaus Höhne, Horst Reichel, Gusti Bayrhammer, Manfred Lehmann, Frithjof Vierock, Wilfried Freitag m.fl.
22.45 TV-nytt, väder.
22.50–23.30 VM i konstfärg. Herrarnas fria åkning. Färg. Bengt Grive.

TELEVISION 2

14.15 Krig och fred. Färg. 6. En stupad återvänd. Repris.
15.00 "Det finns ingen frihet utom mellan jämställda". Personligt med författaren Per Wästberg. Repris.
15.30 Vem ska sköta kaken? Om tvångsövervakning av bostäder. Repris.
16.10 Din stund på jorden. Del 3. Färg. Repris.
17.00 Följ med till fabriken. Textat.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Hinku och Vinku. Färg.
17.35 Mumlan. Färg.
18.00 Skattkammaren. Del 2. Färg.
18.30 Grottfolket på Mindanao. Färg. Ett amerikanskt filmteam har gjort ett besök hos en liten grupp infödingar som till för några år sedan levte helt isolerade på en av Filippiernas öar.
19.20 En påse skott. Att själv ta sticklingar. Sven Gréen kaserar.
19.30 Rapport med TV-nytt, väder och sport.
20.00 Piratenserie: Mannen som blev ensam. Del 1. Färg. Manus och regi: Ingvar Skogsborg.
Medverk: Anders Ek, Roland Söderberg, Elsa Winge, Gunnar Schyman, Olof Bergström, Dagny Lind, Stig Johansson.
20.30 De va' de' de' med Gruppala, Fem Fräska Fynd, Anders Henriksson m.fl. Färg.
21.00 Slutet på historien — engelsk

TV Söndag

9.00 VM i konstfärg. Herrarnas fria åkning. Färg. Repris.
9.40 En vinterdag med Emma och Vigert — ett gammalt par i östgöta-skogarna. Film av Pekka Niemälä och Solveig Freudenthal.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Uutisvilkko.
Nyhetsvecka.
10.20 Eppu. Elokuva kertoo pienestä pojasta. Epusta, joka on kehitysvammaisen. Mitä kaikkea Eppu ehkäitään yhdessä päivässä.
Eppu. Berättelsen om Eppu, en utvecklingsstörd pojke. Textat på svenska.
10.50–11.00 Keski-suomen kasvat. Elina Syväri, uskovaanin opiskelija, Erkki Tarvaslainen haastattavana.
Porträtt. Elina Syväri, teologie student. Textat på svenska.
11.45–12.45 ca Vasaloppet — 50 år. Direktändring från målet i Mora. Sven Plex Petersson.
13.45 Start 4. Färg.
14.00 Panorama: Irland i val. Färg.
14.30 Vetenskap och forskning. Färg. Samarbetar universitet och näringslivet.
15.00 VM i konstfärg. Uppvisning. Färg. Bengt Grive.
17.30 Landet runt.
17.55 Meddelanden.
17.55 TV-nytt, väder.
18.05 Nästan ett sekel — porträtt av biskop Gustaf Aulén. Färg.
18.30 En indisk legend — tecknad kortfilm. Färg.
18.45 Själv och andra. Färg. Ett Moment-program apropå baletten Karl och Karins knutar, psykiatern Claes Anderssons bok Bakom bilderna och konstnären Jan Häfströms tavlor.
19.15 Barna Hedenhös. Färg. 7. Hedenhösarna hos indianerna.
19.30 Fint som smus med Eva Bysing och Bert-Åke Varg. Färg.
19.40 Bättre slödder. Del 4. Färg.
I rollerna: Roger van Hool, Pierre Tornade, Lucien Hubert, Francoise Seigner, Marie-France Pisier, Catherine Alcover, René Erout, Juliette Mills, Francois Darbon.
21.00 Aktuellt med TV-nytt, väder.
21.30 ca Sportspeglar.
22.00 Mästarmöte i golf. Färg. På Turnberrybanan i Skottland möts Arnold Palmer, USA, och Bernard Gallagher, Skottland. Kommentator: Göran Zachrisson.
22.45–22.50 TV-nytt, väder.

TELEVISION 2

8.55 Stäm gitarren. Färg.
9.00 Jordbruk -73. 5. År kvävegödslingen farlig?
9.30 Bättre 2. Färg.
9.40 Spela gitar. Färg.
10.00 Våra massmedier: Röster om radion.
Förskoleprogram:
10.30–10.45 Om — en vanlig dag.
14.45 Ingen frihet utan fruktan. Färg. USA inför presidentvalet 1972 av Lars Hallengren och John Sune Carlsson.
15.35 Tysken — pjäs av Jean L'Hôte. Färg. Ett tragikomiskt arvdrama, som utspelas på franska landsbygden. Manus och regi: Jean L'Hôte.
Medverk: Edmond Beauchamp, Francoise Lugagne, Jacques Raspail, Alfred Adam, Denise Bailly, Jeanne Hardeyn, Freddy Schluck, Isabelle Huppert m.fl.
17.00 Isbjörnen. Färg. Naturfilm från norra Kanada.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Hinku och Vinku. Färg.
17.35 Elle-Karis dotter. Färg. Filmbearbetelse från Parka lappläger om May-Carina, 4 år, och hennes förlärdar.
18.00 Fröken ensam hemma åker gungstol. Färg. 4. Resan till kushheterna i Skrivbordsgrötta

Medverk: Anna Wallin, Pontus Hultgren, Mathias Liljefors, Inga Didong, Åke Nygren.
18.30 Den andra arken. Färg. Musikalisk expedition med popgruppen The Flaming Youth i ett program från Tyskland.
19.00 Knuff — om jämlikhet.
19.30 Rapport med TV-nytt, väder och sport.
20.10 Våra favoriter. Färg. Träff på Herrgård med Gnesta-Kalle m.fl.
21.00 Filmkrönika. Färg. Ingmar Bergman intervjuas om sina nya filmer Viskningar och rop. Red. Nils Petter Sundgren.
21.40 Musiken på Dal. Bilder och ljud från landskapet Dalsland.
22.20 TV-nytt, väder.
22.25–23.45 Nordisk teatervecka: På Skalkhot — isländsk föreställning av Gudmundur Kamban. En kvinnohistoria med verklighetsbakgrund från 1600-talets Island.
Medverk: Valur Gislason, Gudbjörg Thorbjarnadóttir, Sunna Borg, Gudmundur Magnússon, Briet Hedinsdóttir, Rurik Haraldsson, Erlingur Gislason, Gunnar Eyjólfsson.

TV Måndag

Skol-TV:
9.05–9.15 Switch on! 22. Lågstadiet.
9.45–10.00 Föreläsen berättar, åk 5. 1. Gruvan. Mellanstadiet.
10.35–10.55 1960-talslitteratur. 1. Ett TV-spel: Ur Cathy kom hem. Gymnasiet.
11.00–11.10 Bättre 2. Färg. Tyska för vuxna.
11.15–11.55 Filma själv. Färg. Serie om 8-mm-filmning.
Skol-TV:
12.00–12.15 Arabvärlden. Färg. 2. Algeriet. Högstadiet.
12.45–13.05 TV-teater för mellanstadiet. "Killarna", en pjäs om tre jobbare och deras drömmar under en lunchrast. Av och med Stellan Argero, Thomas von Brömssen, Leif Hedberg och Siv Widenberg. Regi: Leif Sundberg. Mellanstadiet.
13.10–13.30 Fortplantning, ärfthlghet och utveckling. Högstadiet.
13.35–13.50 Liv under mikroskop, 2. Högstadiet.
14.00–14.20 Liv under mikroskop, 3. Högstadiet.
14.30–14.50 Fyra epoker — fyra miljoner, 3. 1600-talet. Gymnasiet.
16.30–16.45 Sagan om grejen. 3. Om hur Grejen upptäcktes av en polis, hör ett underligt ljud och får hjälp av sina vänner att komma till Hög-huset.
17.25 Jordbruk -73. 5. År kvävegödslingen farlig.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Deckare u.p.a. Färg. 9. Viktingagraven.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 Hundarna. Färg. Pjäs av Kjell Sundberg. Regi: Per Ragnar. Medverk: Ulla Blomstrand, Lars Erik Benett, Gösta Ekman, Erik Heil och Per Mattson.
20.20 "Man har ju räknat dagarna..." Röster från en helt vanlig arbetsvecka när några av oss fick pension.
21.00 Aktuellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.35 Vägen över bergen. Färg. Historien och naturen kring en känd isländsk vandringsled.
21.55 TV-nytt, väder.
22.00–22.50 Att spela orgel. Färg. Från en internationell sommarkurs för unga organister i Danmark. Medverk: bl a Karl-Erik Welin.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Hinku och Vinku. Färg.
17.35 Måndagsgagn. Färg. Björn Granath läser "Josa med trollfilolen" av Janosch.
18.00 Den lille stormästaren från Arboga — film om schackstjärnan Ulf Andersson.
18.30 Fantomplanets hemlighet. I rollerna: Tom Tyler, Gloria Shea och William Desmond. Del 5. Fasansfulla gömmor.
18.50 Ställ upp. Färg. TV 2:s talang-

jakt landet runt. I kväll: Halland. Värld: Marianne Klöfverskjöld.
19.20–19.30 Bergslagsnytt.
19.30 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt och väder.
20.00 Europas största byggsplats. Nära Marseille förvandlas en naturlig djuphamn till "Eurohamm Sud". Där det förr fanns saltjöar och sällsynta fågelarter byggs nu väldiga stålverk, raffinaderier, plastfabriker och betongbaracker.
20.25 Anslagstavlan. Färg.
20.30 Krutgubbar — engelsk komediserie. I rollerna: Arthur Lowe, John Le Mesurier och Clive Dunn.
21.00 Akta dej så du inte sticker dej på kroken. Replik i debatten om de fria teatergrupperna. Textat.
21.30 Kvällsöppet. Färg. Bo Holmström med gäster.
22.15–22.20 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV:
9.20–9.40 I vår kommun åk 6. Mellanstadiet.
10.10 I Norrland. Färg. 1. Möte med Norrland.
Förskoleprogram:
10.30–10.55 Om — en vanlig dag med Rosa.
11.00–11.15 Start 4. Färg. Engelska för vuxna.
Skol-TV:
12.20–12.35 Matematik åk 4–6. Mellanstadiet.
12.45–13.05 På de brittiska öarna åk 5. 1. London — en världsstad. Mellanstadiet.
13.35–13.55 Kraft — rörelse — arbete. 1. Allting rör sig. Högstadiet.
14.00–14.20 Kraft — rörelse — arbete. 2. Kraft. Högstadiet.
Förskoleprogram:
14.30–14.55 Om — en vanlig dag med Rosa.
16.30–16.45 Den lilla teatern spelar för dig. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Prylar och grejor. Färg. I dag arbetar vi med trä.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 Världen i fokus. Färg.
20.00 Arvingarna. Färg. 9. Det är hamnstrejk och företaget lastbilar har ingen last att frakta. Och pengarna börjar ta slut.
I rollerna: Glyn Owen, Derek Benfield, Hamilton Dye, Annette André, Hilary Tindall, Robin Chadwick, Richard Easton, Jean Anderson, Jennifer Wilson, Julia Goodman.
20.50 Stefan Grossman och en gitarr. Färg.
20.55 Så trodde man förr. Färg. Om en serie om naturvetenskapens historia från antiken till våra dagar.
21.00 Aktuellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.35 Krishnas flöjt. Färg. En rapodi om indisk kärlek i konst, musik och dikt av Mattis Arnberg, Deben Bhattacharya och Pål-Nils Nilsson.
Diktöversättning: Gun Arvidsson.
21.55 TV-nytt, väder.
22.00–22.15 En francais. Färg. 7. Qui a cassé?

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Hinku och Vinku. Färg.
17.35 Tisdagsgagn. Färg. Björn Granath läser "Bara horn överallt" av Eleonore Schmid.
18.00 Bättre 2. Färg. Nybörjarkurs i tyska.
18.10 Spela gitar. Färg.
18.30 Fantomplanets hemlighet. Del 6. En vild aktur.
18.50 Svärter. Färg. Rolf Wohlin har under ett par säsonger bevakat svärterna i Sörmlands skärgård.
19.15 Så trodde man förr. Färg. Om en kommande serie om naturvetenskapens historia från antiken till våra dagar.
19.20–19.30 Bergslagsnytt.
19.30 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt, väder.
20.00 Putes tips. Färg.

20.05 Bus stop. Färg. Amerikansk långfilm från 1956.
I rollerna: Marilyn Monroe, Don Murray, Arthur O'Connell.
21.35 Bakom rubrikerna.
22.15 Kvällsöppet. Färg. Bo Holmström med gäster.
23.00–23.05 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV:
8.30–8.50 Socialkunskap — när nöden är som störst. 6. Karlsson, gosse 3 490 gram. Gymnasiet.
9.20–9.35 Människan en maskin. 3. Ledning och samordning. Mellanstadiet.
10.35–10.55 Elektrisk energi. 1. Elektriska maskiner.
12.20–12.40 Familjekunskap. 1. "Inte menar jag nåt illa..." av Sandra Key-Aberg. Gymnasiet.
12.45–13.00 Ute i världen åk 1, 2. Pojke från Neapel. Lågstadiet.
14.00–14.20 Fortplantning, ärfthlghet och utveckling. Högstadiet.
14.30–14.50 Musik 4. Program 4 för lärare. Mellanstadiet.
16.30–17.00 Barnens halvtimme. Färg.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 De stora upptäcktsfärderna. Färg. 2. Vasco da Gama — vägen till Indien.
18.30 Halvsju. Färg.
19.30 Korsnäsgränd. Färg.
20.30 Man är ju inte mer än människa. Färg.
21.00 Aktuellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.35 Marjoe Färg. Amerikansk reportagefilm från 1971/72 av Howard Smith & Sarah Kernochan. I centrum står den 26-åriga evangelisten Marjoe Gortner, som själv valt att avslöja sin egen verksamhet. Han uppträder både som framgångsrik predikant och som cynisk utnyttjare av människors religiösa tro.
23.50–23.10 TV-nytt, väder.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Hinku och Vinku. Färg.
17.35 Onsdagsgagn. Färg. Björn Granath läser "Appelman" av Janosch.
17.45 Den glada cirksen. Färg. Dockfilm av Jiri Trnka.
18.00 Kan bussen komma? Färg. Yngve Gamlin och Björn Norström presenterar lösningen på glesbygdens problem.
Medverk: Ernst-Hugo Järegård, Git Gay, Göte Grebo och Erik Hemmingsson, Strömsund.
18.30 Herrskap och tjänstefolk — engelsk serie.
19.20–19.30 Bergslagsnytt.
19.30 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt och väder.
20.00 Din stund på jorden. Färg. TV-serie efter Möbgers roman. Del 4.
Medverk: Georg Funkquist, Mats Sturesson, Christer Rahm, Marianne Stjernqvist, Oscar Ljung, Lena-Pla Bernhardsson, Olof Bergström, Ann-Mari Wiman, Tore Lindwall.
20.50 Kaptén Grogg badar. Tecknad film av Victor Bergdahl från 1919.
21.00 En svensk gruva i Norge läggs ner. Cyniskt spel, säger normmännen om det som sker i det lilla gruv-samhället Knaben i Syd Norge efter att Avesta Jernverk beslutat lägga ner molybdengruvan.
21.35 Kvällsöppet. Färg. Bo Holmström med gäster.
22.20–22.25 TV-nytt, väder.

Tak över huvudet.

Ett tältakt skyddar en familj mot regn och sol. Sämre än ett tält, men ett bättre hem än inget alls. Det kostar hundra kronor.

Giro 900800-4
Röda korset